A°. 1816. N° 109

ROTTERDAMSCHE COURANT.

Dingsdag den 10 September.

Deze Courant met het Bijvoegsel wordt voor den gewonen prijs uitgegeven.

LONDEN den 6 September.

Eergisteren ontving het gouvernement depêches van *Gibraltar*, welke door de korvet de *Jasper*, die den 17 Augustus van de Straat zeilde en voorleden Maandag te Plymouth aankwam, aangebragt zijn. Volgens het geen uit dezelven publijk geworden is, was het eskader van Lord *Exmouth* den 14 met een gunstigen wind uit de Baai van Gibraltar gezeild, zoo dat men geloofde, dat hij in minder dan drie dagen tijds zich voor Algiers zoude bevinden. Het eskader bestond toen uit vijf linieschepen, de *Queen Charlotte*, de *Impregnable*, de *Minden*, de *Superb* en de *Albion*; de *Leander* van vijftig stukken; de fregatten de *Severn* en *Glasgow* van veertig stukken; de *Granicus* en de *Hebrus* van agt-en-dertig stukken; de brikken de *Mutine* en de *Heron* van agttien stukken; vier bombardeervaartuigen; twee kleine brikken en eene goëlet. Lord *Exmouth* was voornemens, naar men zeide, van eene boodschap aan den Dey te zenden, terstond na zijne aankomst, en in afwachting van antwoord alle toebereidselen tot een aanval te maken. Het eskader was in den best mooglijken staat.

De Hollandsche Admiraal *van der Capellen*, die zes fregatten en een brik onder zijne bevelen heeft, had gevraagd om gemeenschaplijk met de Engelsche vloot te handelen, hetwelk door Lord *Exmouth* toegestaan was; dierhalven waren de beide eskaders te samen afgezeild. Met niet weinig genoegen zagen de Engelsche zeelieden de Hollandsche vlag met de onze vereenigd, om een gemeenschaplijken vijand te bevegten.

De Agent van Lloyds-Koffijhuis, te Gibraltar, schrijft het volgende, onder dagteekening van den 15 Augustus:

„Het eskader van Lord *Exmouth* is gisteren na den middag met een goeden wind onder zeil gegaan, versterkt door vijf kanonneerslooepen en de ammunitiesloep van het arsenaal, die als brander uitgerust is, en in gezelschap van het Hollandsch eskader. Daar de wind gunstig blijft, mag men rekenen dat zijne reis naar Algiers zeer kort zijn zal. Eenige uit die stad gekomen Joden verhalen dat men er geen aanval van den kant der Engelschen verwagte, maar wel gereed was om alle de pogingen der Hollanders te keer te gaan, en dat men er in denzelfden staat van verdediging was, als tijdens der vorige verschijning van Lord *Exmouth*. De Engelsche Consul was toen nog welvarend en veilig; doch men vreest nu zeer dat het hem niet heeft mogen gelukken te ontvlugten, dewijl de *Prometheus*, die vertrokken was om hem aan boord te nemen, reeds agttien dagen geleden van hier afgezeild en nog niet terug gekomen is.

„Door een sloep van Tanger, heeft men berigt, dat aldaar laatstleden Zondag een Algiersche Oorlogsbrik binnengeloopen was, welke door de Straat was gezeild; Zijner Majesteits brik *de Satellite* is derwaard gezonden om dit schip in het oog te houden.”

Heden zijn er brievenmalen van *Maltha* en *Gibraltar* aangekomen, doch dezelven brengen geen nader nieuws omtrent de expeditie mede, hoewel de brieven vol zijn van verschillende verhalen daaromtrent, en van de schrik, die het naderen der Britsche vloot onder de Barbarysschen veroorzaakt. In een dier brieven schrijft men, dat de Algerynen den Engelschen Consul op de wallen zullen zetten, indien de stad gebombardeerd wordt.

Van *Genua* meldt men, den 24 Augustus: „Gisteren zijn hier brieven van Livorno ontvangen, meldende dat de Deensche brik *de Navigator* aldaar den 18, in agt dagen reis, van Algiers was gearriveerd. De Kaptein van denzelven verhaalde, dat de familie van den Engelschen Consul aan boord van het Engelsche fregat gekomen was, doch dat de Consul zelve in hechtenis zat. De Algerijnen maakten, volgens zijn zeggen, toebereidselen tot verdediging.

De gisteren ontvangen dagbladen van Kadix van den 14 Augustus melden, dat de Spaansche Brik *San Antonio*, van Porto-Rico aldaar aangekomen, op een afstand van vijftig mijlen west van Kaap St Vincent, door een Brik der insurgenten aangehouden en door denzelven van eenig touwwerk, zeilen, zijn boot, eenige koopwaren en levensmiddelen en van alle zijne scheeps-papieren beroofd was. Het roofschip voerde eerst de vlag der Vereenigde Staten, maar heesch naderhand die der insurgenten van Spaansch Amerika op. De equipagie van hetzelve bestond waarschijnlijk uit Spanjaarden, en avanturiers van andere landen.

De brieven, heden door verschillende handelhuizen te Londen van Napels ontvangen, zijn van eene zeer late dagteekening. De Heer *Pinckney*, de Amerikaansche gezant, had zijne geloofsbrieven aan het hof van Napels overgegeven en de onderhandelingen waren begonnen. De brieven deelen verscheiden berigten over deze zaak mede, doch komen allen daarin overeen, dat Amerika een eiland in de Middellandsche zee vraagt voor eene stapel- en verzamelplaats voor hare vlooten. Het hof van Napels, schrijft men, zoude op den eisch van schade-vergoeding voor de door *Murat* verbeurd verklaarde eigendommen geantwoord hebben, dat de Vereenigde Staten aan de geallieerde Mogenheden dien eisch behoorden te doen, indien zij zich daartoe geregtigd oordeelden.

Onlangs hebben de Visschers van Brighton eene groote meenigte Haring gevangen. Zij zijn van gedachten dat de vroege verschijning dezer visch in dat gedeelte der kust, een gestrengen en meer dan gewonen vroegen winter aankondigt.

Volgens een particulieren brief uit Parijs, zoude de Koning in een dezer dagen gehouden kabinets-raad een eind gemaakt hebben aan de debatten over het al dan niet vernieuwen of het uitstellen van de Kamer der Gedeputeerden, door te verklaren, dat hij nimmer iets vruchteloos beloofd had; dat hij zijn woord had gegeven, dat de zitting van 1816 op den 1 October zoude geopend worden, en dat hem geene redenen van genoeg aanbelang voorgelegd waren, om hem zijn woord te doen intrekken.

De Vrouw Femmegina, Kaptein Braam, van Dantzig naar Amsterdam, is te Bornholm lek binnengeloopen; de lading was beschadigd en zoude gelost moeten worden.

Op de Rivier zijn gearriveerd Rogers van Amsterdam, Shill van Harlingen en Ladd van Rotterdam; te Ilfracombe Haasnoot, van Rotterdam naar Liverpool, met verlies van de boegspriet, te Milford Nicholas; te Grangemouth *Lord Dundas*; te Newcastle Embleton en Stewart; te Hull van Duivenboden van Rotterdam, en Casper van Amsterdam; te Deal Schindehutte, van Amsterdam naar Batavia, met verlies van een anker en kabel; te Lissabon Thomson en *Young Maria* van Amsterdam, Weed van Zierikzee, Dasen Rijan van Maassluis; te St. Ubes Mollerstrom en Folcker; te Boston Low van Rotterdam.

Den 3, 4 en 5 dezer was de wind te Deal W.

De 3 pCts. geconsolideerden zijn 61 en 3 vierde. De Wissel op Amsterdam is 12 en 8, en op zigt 12 en 5; op Rotterdam 12 en 9 op 2 uso.

PARYS den 4 September.

De Koning heeft heden den raad der Ministers gepresideerd.

Eergisteren is de Prins *Talleyrand* naar Valençay terug gekeerd.

De Heer *Joseph de Podmaniczki*, Kamerheer van den Keizer van Oostenryk, en de Baron *van Puffendorff*, Geheimraden van Zijne Keizerlijke Majesteit, zijn, in hoedanigheid van Commissarissen-Arbiters voor Oostenrijk bij de te Parys opgerigte Commissie van Financien, alhier aangekomen.

Onder de wetten, welke bij de aanstaande zitting aan de beide Kamers moeten voorgelegd worden, is er eene van veel belang, strekkende om de wetgeving te bepalen betreklijk de scheiding tusschen tafel en bed.

De Generaal *Morand* is door den te Rochelle zitting houdenden krijgsraad, bij contumatie, ter dood veroordeeld, als hebbende in April 1815 eene proclamatie uitgevaardigd, ten einde den burger-oorlog te ontsteken, en het koninglijk gezag te vernietigen.

Van *Brest* meldt men, dat Zijner Majesteits Fregat *la Flore* en de Brik *le Railleur* den 27 Augustus van daar gezeild zijn, zoo men wil, met eene zeer belangrijke zending belast.

Van *Nice* schrijft men den 25 Augustus de volgende bijzonderheden betreklijk Algiers, welke door een Fransch schip, dat van daar na de Bachante vertrokken was, aangebragt zijn: „De stad was in een goeden staat van verdediging; de wallen waren met drie honderd stukken kanon beplant; er waren twaalf batterijen opgerigt, allen goed van geschut voorzien, om de reede te beschermen. De Turksche militie, welke dagelijks in bijzijn van den Dey in den wapenhandel geoeffend werd, betrok een groot kamp buiten de stad. Het volk gaf steeds veel blijken van vreugde en verknogtheid bij het zien van den Dey, wiens werkzaamheid zelfs de Europeanen verwonderde. Hij zeide, dat hij Artillerie- en Genie-Officieren verwachte. De woede van dit Opperhoofd schijnt zich voornaamlijk tegen de Engelschen uit te strekken, want hij had eene oproeping aan alle de slaven gedaan en aan allen de vrijheid belooft, die tegen de Engelschen, welke hij de dwingelanden der zee noemt, willen dienen. Een oud militair, welke het arsenaal en de verdedigingswerken bezogt heeft verzekert dat de Musulmannen groote vorderingen in de krijgskunde gemaakt hebben, en dat er veel Europeesch in het stelsel van verdediging te Algiers doorstraalt.

Brieven van *Spanjen* melden, dat de Gouverneur van Katalonien bevel ontvangen heeft om de kusten in staat van verdediging te stellen.

Een vreemd nieuws-papier behelst de onderstaande bijzonderheden, over den voortgang der koepok-inenting in verschillende gedeelten van den aardbol:

„De Ambassadeur van Engeland bij het hof van Ispahan heeft berigt, dat de waarschijnlijke erfgenaam der kroon en vijftienhonderd personen van zijn gevolg zich met uit Europa aangebragte koepokstof hebben doen inenten, en dat in de stad Teheran deze heilzame bewerking dagelijks meerder opgang maakt.

„Op de kust van Coromandel heeft de Geneesheer *Scott* veertig duizend personen met deze stof ingeënt, en de bewerking heeft op allen zeer goede gevolgen gehad; alleen bij de Negers merkte men eenige buitengewone verschijnselen op, welke men aan de gesteldheid van hunne huid toeschrijft; men heeft tot vijf malen de operatie op sommigen moeten herhalen.

„Te Jamaïca is een genootschap voor koepok-inënting opgerigt, in navolging van dat te Londen, het geen met dit laatste in correspondentie is.

„Op de Kaap de Goede Hoop is de kinderziekte voor de inënting geweken, zoo dat men er deze schriklijke ramp bijna niet meerder kent. Dit gelukkig gevolg wordt tevens aan den staat van afzondering dier volkplanting toegeschreven.

„Te Ceylon, waar de kinderziekte ijsselijke verwoestingen maakte, is dezelve zoo zeldsaam geworden, dat de Geneesheeren, die bij uitsluiting belast waren met het behandelen dier ziekte, op dat eiland, waar elke ziekte bijzondere Geneesheeren heeft, genoodzaakt zijn van dit hun beroep af te zien.

Heden waren de 5 pCts. geconsolideerden 57 fr. 40 cent.; de actien van de bank 1072 francs 50 centimes.

's GRAVENHAGE den 8 September.

Bij besluiten van den 2den en 5den dezer, heeft Zijne Majesteit gedaan de navolgende benoemingen:

Tot Lid van de Ridderschap in de provincie Zuid-Braband, de Baron *Théodore van Reynegom van Buzet*.

Tot Lid der Staten van de provincie Zuid-Braband, van wege de Ridderschap, de Baron *Guillaume Jean Joseph Ghislain van Reynegom*.

Tot Leden van het collegie der Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Braband:

Voor de Ridderschap:

De Heer *Henry de Baillet*;

De Graaf *François van der Noot*.

Voor de Eigen-erfden:

De Heer *Julien Strens*.

Tot Leden van het collegie der Gedeputeerde Staten van de provincie Antwerpen.

Voor de Steden:

De Heeren *Pierre Jean de Heyder*, voor Antwerpen;

Jean Baptiste Olivier, voor Mechelen.

Voor de Eigen-erfden.

De Heer *Jean Emmanuel François van Henckthoven*.

Bij een ander besluit is tot Ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd de Heer *Nordeling*, gewezen Consul van het Zweedsche Rijk te Algiers.

De Heer *N. Olivier*, Hoofd-Ambtenaar bij het Ministerio van Justitie, is, bij Koninklijk besluit van den 4den dezer, tot Secretaris bij hetzelfde departement benoemd.

's GRAVENHAGE den 9 September.

Het feest, hetwelk de regering van 's Gravenhage aan Hunne Majesteiten en aan Hunne Koninglijke Hoogheden geven zal, en dat bij het programma op Woensdag den 11 dezer bepaald was, zal als dan voortgang hebben. Men is reeds bezig, met het lokaal van den Schouwburg daartoe in gereedheid te brengen; de representatien van de Fransche tooneellisten zullen dienvolgens heden avond en aanstaanden Donderdag geene plaats hebben. Op Donderdag zal het volksfeest in de Maliebaan gegeven worden, en des avonds zal er algemeene illuminatie zijn. De gala representatie in den Franschen Schouwburg zal op aanstaanden Saturdag plaats hebben.

AMSTERDAM den 8 September.

Sedert onze laatste zijn in Texel binnengekomen W. Russell van Canton, D. Machielsen van Bordeaux, J. B. de Lima van Porto, O. A. Gran van St. Martin, J. Candler, J. Goedhart, D. Roelofs, J. Schott en J. Feesch van Londen, C. Taylor van Sunderland, T. Moldenhauer van Dramme en H. S. Hofhout van Koningsbergen; uitgezeild J. Stone naar Kaap Verd, J. Barend naar Porto, P. Marington G. Watt, J. Buglefs, J. Nelson, J. Theasdale en J. Gibson naar Sunderland, M. Krol naar Koppenhage, M. N. Moller naar Stokholm, P. E. Nielsen naar Bergen en J. J. Boon naar de Oostzee.

In het Vlie zijn binnengekomen N. Smaal van Libau en J. Hutsberg van Memel; uitgezeild H. Harmens naar Engeland, H. P. Smitmaar Libau, O. Thomson, J. R. Dedekan, J. Giersoe, J. W. de Jonge, E. Kuilema, O. Brokma, H. G. Jonker, J. G. Hasenwinkel, J. T. Smit, J. Nielsen en A. H. Lukkie naar Noorwegen, J. Wiards en C. Engels naar Riga, J. H. Schuuring naar de Oostzee, M. E. Sontag naar Straalsund, L. Thue naar Tonsberg, H. H. Solter naar Brewig, H. C. de Jong, J. Hook en J. R. Siegers naar . . . . . , H. N. Oelsen naar Huzum, H. Torgensen naar Dramme, B. G. Koekkoek naar Arendsdahl, B. A. d'Orchemont naar Stromstad en T. J. Smit naar Noorwegen.

Te Terschelling zijn binnengekomen C. F. Jancke van Memel, T. Ulrichs en T. Reus van Koningsbergen en M. Brinkman van Petersburg; uitgezeild A. J. Hogen naar Hamburg.

Op de Eyerlandsche gronden is verongelukt het Schip *de Vrouw Hendrika*, Kaptein W. R. Lukens, van Amsterdam naar Newcastle; het Volk *is*, benevens een gedeelte der Tuigagie, geborgen.

Den 2 September zijn op Terschelling gestrand de Schepen *de Vrouw Teuntje*, Kaptein J. Postel, en *August*, Kaptein G. Kroog, beide met Stukgoederen, van Hamburg naar Amsterdam; beide de Equipagien zijn gered. Van het eerste was de geheele lading en van het laatste, herwelk slechts weinig lek was, had men mede een gedeelte van de lading geborgen en hoopte men het overige insgelijks te bergen.

ROTTERDAM den 9 September.

Den 7, des morgens, zeilde van Helvoetsluis het Schip *Eenigheden*, C. Paulsen, naar Droogbak. Des namiddags arriveerden *Kleine Paul*, W. Koop, en *Harmonie*, P. Permien, van Riga; *Betsey*, G. Mallery, van Hull; *Emely*, J. Barres, van Harwich; *St. Johannes*, J. Ehlert, van Torra-Vecchia, en ligt onder quarantain op de Reede, en zeilde Kaptein Macdonough, met brieven van den 7, naar; den 8, des morgens, arriveerde Kapt. Dean, met die van den 7 dezer, van Harwich: de wind Z. W.

Den 6, des avonds, arriveerde in de Maas het Schip *the Good Intent*, J. Ellis, van Londen. Den 7, des morgens, zeilden *de Herstelling*, J. Maler, naar Liverpool; *de Alonzo*, A. A. Wikberg, naar Gottenburg; *de Delfzyl*, J. H. Ambrosius; *de Vriendschap*, F. Stroomstadt; *de Eenigheid*, J. C. Walles, en *de Margaretha Elisabeth*, J. Vinger, naar de Oostzee; *de Neury*, O. Hallenberg, naar Stokholm; *the true Brodders*, W. Reytman; *the Ruby*, J. Ried, en *the Brittannia*, C. Sharp, naar Sunderland; *de Vrouw Elisabeth*, S. J. Jaskie; *de Resolution*, R. Muuring, naar Bergen, en *de Boudewina*, H. W. Heinsius, naar Dantzig. Des namiddags arriveerde *de Vrouw Catharina*, A. H. Schuuring, van Bergen. Den 8 zeilden *Zelden Rust*, A. Brons; *de Harmonie*, H. P. Boer, en *de Engel Margaretha*, M. C. Hallen, naar Bergen; *the Mary*, S. Meyer, naar Siels, en *the Adumin*, A. Black, naar Sunderland: de wind Z. W.

Den 7, voor posttijd, is te Maassluis niets gepasseerd. Na posttijd zeilden van de Reede de Schepen *Anna Margaretha*, H. J. Lefage, naar Embden; *de Jonge Jufvrouw Esther*, J. Spaanderman, naar Londen, en arriveerde *Zeelust*, J. de Koning, van Hull: de wind Z. W.

Gisteren namiddag arriveerden te Helvoetsluis de Schepen *Catharina*, J. Lubs, van Riga; *Vrouw Geerdina*, C. Tieden, van Bordeaux; *Pilot*, W. Grice, van Batavia. Heden morgen *Margaretha*, J. J. Jancke, van Petersburg, en er zijn nog twee Schepen in het gezigt: de wind Z. Z. W.

Gisteren, na posttijd, arriveerde in de Maas het Schip *la Lillevrier*, R. Rabballeth, van, en heden zeilden *the Providence*, J. Binnew, naar Cherburg; *de Vergenoegzaamheid*, J. H. Sobbe, naar de Oostzee; *de Vrouw Ellemina*, H. Strooyer, naar Bremen, en *de Goede Hoffnung*, J. H. Pieper, naar Koppenhagen: de wind Z. W.

Heden, voor posttijd, is te Maassluis niets gepasseerd: de wind Z. W.

Den 31 Augustus zeilde van de reede van Vlissingen Zijner Majesteits Schip PRINS FREDRIK, Kaptein W. van Zenden, naar Batavia, en den 3 September arriveerde aldaar het Fregatschip *de Zeeuw*, Kaptein N. Woutersen, bestemd voor eene tweede expeditie van Middelburg over Batavia naar China.

NOTIFICATIE.

Burgemeesteren der stad Delft herinneren bij dezen alle Eigenaars, Schippers of directie voerende over Schepen, Schuiten en Vaartuigen, mitsgaders de Accordanten, wegens de middelen op de Waag en Rondemaat, dat zijlieden, ingevolge Koninglijk besluit van den 19 Julij 1816 N°. 4, gehouden en verpligt zijn, ten Comptoire van den Ontvanger der Indirecte Belastingen, voor het einde dezer loopende maand September te voldoen het derde vierdegedeelte van het binnenlandsch Last- en Water-Plaisiergeld, alsmede die van bovengemelde Accoorden, waarop dezelve voor den jare 1816 aangeslagen of geaccordeerd zijn; zullende tegens de nalatigen, na expiratie van dien termijn, op de gewone wijze, geprocedeerd worden.

Delft den 5 September 1816.

C. OVERGAAUW PENNIS, *President.*
Ter Ordonnantie van dezelve,
L. J. V. D. COLFF, *Secretaris.*

, De Houtvester in het derde district, provincie Zuid-Holland, maakt bij deze bekend, dat, naar aanleiding der Notificatie, van de Ed. Groot Achtbare Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, de dato 23 Augustus jongstleden, de JAGT, provisioneel, tot primo October eerstkomende, in de Gemeenten van *Overschie*, *Bleiswyk* en *Bergschenhoek*, zal gesloten blijven.

Rotterdam den 9 September 1816. De Houtvester voornoemd, A. GEVERS.

NEDERLANDSCH BYBELGENOOTSCHAP,
AFDEELING OUD-BEYERLAND.

Op den 28sten Augustus laatstleden, had de eerste algemeene vergadering van de Leden en Begunstigers dezer Afdeeling, in de Kerk alhier, plaats. De voorzitter, Ds. A. LEDEBOER, hield eene opwekkende en ter zake dienende Redevoering over het Euangelie van Jesus Christus, als een kragtig middel in Gods hand, ter bevordering van zaligheid onder de menschen, en onze daaruit voorvloeijende verpligting, om daartoe mede te werken, door ondersteuning van de pogingen, ter verspreiding van dat Euangelie; deze Redevoering werd voorafgegaan, afgewisseld en besloten, door het Zanggezelschap, ter dezer plaats bestaande, hetwelk eenige voor deze plegtigheid vervaardigde gezangen, op eene allezins loflijke wijze gezongen heeft; — en het een en ander heeft op de bijeengekomen aanzienlijke vergadering, waaronder vele der Buitenleden waren, dien gunstigen indruk gemaakt, dat de belangstelling in, en de deelneming aan de zaak des Bybelgenootschap, na dien tijd, hier en in onzen omtrek, onder menschen van allerlei standen, zeer toegenomen is.

Heden overleed mijne waarde Huisvrouw, GEERTRUDA MEYS, aan verval van kragten, in den ouderdom van 51 Jaren.

Rotterdam den 4 September 1816. GERARDUS MARCELIS.

Heden overleedt ons geliefd jongste Kindje, HERMINA, in den ouderdom van circa negen maanden.

Rotterdam den 6 September 1816.
H. W. HERKLOTS.
JANE HERKLOTS, geboren ENSLIE.

Heden overleedt, aan een spoedig toenemend verval van krachten, in den ouderdom van ruim 70 jaren, onze waarde Moeder en Behuwd-Moeder, ANNA CHRISTINA BROENS, Weduwe HENDRIK SPAKLER. Het gemis van eene Moeder, die ons allen dierbaar was, treft ons zeer; verzoeke dus onze droefheid door geen brieven van Rouwbeklag te vermeerderen.

Amsterdam den 5 September 1816.
HENDRIK SPAKLER, *uit naam van Broeders, Zusters, Behuwd-Broeder en Behuwd-Zuster.*

Heden morgen, ten drie uren, overleedt, aan de gevolgen eener uitterende ziekte, in den ouderdom van ruim 52 jaren, mijn hartelijk geliefde Behuwd-Zoon, Mijnheer J. C. A. GENOUX, *Oud-Medecin-Principal by de Hollandsche armée.* Zij, die de voortreflijke hoedanigheden van den Overledenen gekend hebben, zullen zijn verlies met mij betreuren, waarvan ik mij, zonder brieven van Rouwbeklag verzekerd houde.

Venloo den 3 September 1816. Weduwe H. BONTAMPS.

Heden trof mij een allergevoeligsten slag, daar het God behaagde, mijnen teêrgeliefden Man, JOHAN WILHELM OVERKAMP, *Logementhouder in de Plaats Royaal*, na eene ziekte van ruim vier weken, in den ouderdom van ongeveer 65 jaren, door den dood van mij weg te nemen. Geve door deze hier van berigt aan Vrienden en Bekenden; verzoekende van Condoleantiebrieven verschoond te worden.

Nymegen den 5 September 1816.
JOHANNA BEUKER, Weduwe J. W. OVERKAMP.

NB. Dient tot narigt, dat het *LOGEMENT* door de Weduwe provisioneel gecontinueerd wordt.

Mijn waarde Broeder, MICHIEL HOETS, van wiens braaf en deugdzaam karakter meerder dan drie quart eeuw kan getuigen, stierf heden nagt, in den hoogen ouderdom van circa 93 jaren; zijne geestvermogens, welke hem tot in het laatste oogenblik ten vollen zijn bij gebleven, doen niet twijffelen, of hij is zoo vergenoegt dezer weereld afgestorven, als hij daarop heeft geleeft. Mijne hoogklimmende jaren doen mij zijn gemis des te sterker voelen en doen mij denken aan den wil der Voorzienigheid en daarin berusten.

Rotterdam den 7 September 1816. THEODORUS HOETS.

SCHIEDAM den 9 September.

Genever, de 30 virtels zonder fust . . . . . $10\frac{1}{2}$ ℰ
——— Amsterdamsche proef . . . . . 12 —

PRIJZEN DER EFFECTEN.

Amsterdam den 7 September.

pCt.			
$2\frac{1}{2}$	Werkelijke Schuld	43	à $43\frac{1}{4}$
	Restanten van uitgestelde Schuld	$1\frac{1}{8}$	– $1\frac{1}{4}$
	Kansbiljetten	f $25\frac{1}{4}$	– $25\frac{1}{2}$
5	Nieuwe Syndicaat-Bons	$89\frac{3}{4}$	– $90\frac{1}{4}$
$5\frac{1}{2}$	Amerika, bij Hope en Comp.	$95\frac{1}{2}$	– $95\frac{3}{4}$
5	Rusland	82	– $82\frac{1}{2}$
–	Zweden	$30\frac{1}{2}$	– 31
4	Deensche Tollen	$65\frac{1}{4}$	– $65\frac{3}{4}$
5	Pruissen	–	–
$2\frac{1}{2}$	Weener Certificaten	$25\frac{1}{2}$	– 26
5	Certificaten Monte Napoleone		
–	Dito Napels	$56\frac{1}{2}$	– $57\frac{1}{4}$
$5\frac{1}{2}$	Nieuwe Spanjaarden	$29\frac{1}{2}$	– 30

WISSEL-COURS te *Rotterdam* den 9 September:

Hamburg 2 maanden . . . $35\frac{11}{16}$, kort 36
Parys 2 ——— . . . $56\frac{3}{4}$, ——— $57\frac{1}{4}$
Bordeaux . ——— . . . . ——— $56\frac{1}{2}$

Van Maandag den 9den tot en met Vrijdag den 13 September aanstaande, zal, bij het Grootboek der Nationale Schuld, te Amsterdam, worden gevaceerd tot afgifte der certificaten voor de renten, over het half jaar, verschenen den 1 Julij 1816, verschuldigd op de inschrijvingen, staande in het Grootboek der Nationale werkelijke rentegevende Schuld, op de letter W.

's Gravenhage den 27 Augustus 1816.
De Minister van Financien,
SIX VAN OTERLEEK.

, *OPENBARE VRYWILLIGE VERKOOPING.*

PIETER SAMUEL SANDER, openbaar Notaris, residerende te Rotterdam, zal, op Woensdag den 18 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer der Notarissen aldaar, publiek veilen en aan de meestbiedenden of eerstmijnenden verkoopen. (*OM GEREED GELD*)

N°. 1. Een HUIS, BOVENHUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Noordzijde van de Haringvliet, binnen Rotterdam, belend van ouds ten Oosten de Weduwe *Hendrik van Eck*, ten Westen de Engelsche Kerk, strekkende voor van de Straat tot achter aan de Erven *van den Hemert*; ten Prothocolle geregistreerd op N°. 3844, Wijk M, N°. 79. Doende in de belasting der gebouwde Eigendommen f 62 : 9 : 2, en voor Deuren en Vengsters f 9 : 19 : -; te zamen met de Verhooging f 72 : 8 : 2.

N°. 2. Een HUIS, BOVENHUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Westzijde van de Botersloot, binnen Rotterdam, belend van ouds ten Noorden de Weduwe *Robert Smit* en *Johannes Verroen*, ten Zuiden *Jacobus Markestein*, strekkende voor van de Straat tot achter aan *Jacobus Blesgraaf*; ten Prothocolle geregistreerd op N° 2388, Wijk I, N°. 478. Doende in de voorschreve Belasting f 52 : 3 : 10, en voor Deuren en Vengsters f 9 : 1 : -; te zamen met de Verhooging f 61 : 4 : 10.

Zullende dezelve Panden, twee dagen vóór en op den dag der veiling, kunnen worden bezigtigd, en inmiddels nadere informatien te bekomen zijn ten Kantore van den gemelden Notaris, op de Hoogstraat, Wijk K, N°. 23 en 21, te Rotterdam voornoemd.

, *A PERSON having a few le asure hours is desirous of employing them, bij keeping a set of Books, either in the English or Dutch Language, for anij Merchant or Tradesman. Respectable references as to character and abilitij can be given. Applij with sealed Letters A. B. at Mr. KRIEGER, Bookseller, Hoofdsteeg, Rotterdam.*

, Er wordt gevraagd, ter HUUR, terstond of tegen November 1816, één of twee GEMEUBILEERDE of ONGEMEUBILEERDE KAMERS, op de Leuvehaven, Wijnhaven of Scheepmakershaven, voor een Heer, wiens bezigheden buiten 's Huis zijn. Adres, onder de letter R, bij den Boekverkooper A. VAN SANTEN, op de Leuvehaven, Wijk C, N°. 35 en 36, te Rotterdam.

, Bij H. GARTMAN, te Amsterdam, wordt uitgegeven, à 5 en 1 halve Stuiver: KORT OVERZIGT en BETOOG van den voordeeligen invloed en strekking der onlangs door het Oostenryksch Gouvernement genomene Voorzieningen tot regeling en herstel van 's Ryks Muntstelsel. Dit Kort Vertoog wordt aan de overweging niet alleen van de Wisselhandelaars op Weenen, maar voor aan die bij de Oostenrijksche Fondsen belanghebben, ernstig door den Schrijver aanbevolen.

, Bij J. DE VOS, agter de Groote Kerk te Rotterdam, zijn in de Tweede Klasse der 118de Koninglijke Nederlandsche Loterij te bekomen, Heele en Gedeeltens van Loten, in Huur Heel-Lot f 8 : -, Half-Lot f 4 : -, Kwart f 2 : -, Agtste f 1 : -, Zestiende 10 Stuivers: alsmede bovengemelde gedeeltens in Koop voor de Tweede Klasse en doorgefourneerd voor Alle Klassen; de hoogste Prijzen en Premien die in gemelde klasse zullen getrokken worden, zijn: een van f 25.000, een van 12,500, een van 10.000, een van 7500, een van 5000, een van 2500, 2 van 1250, 16 van 1000, 15 van 400 en verder van 200 en 100 Guldens. De Trekking begint op Maandag den 16 September 1816.

*** H. C. VOORHOEVE, te Rotterdam, adverteert, dat ten zijnen Kantore wordt gevaceerd tot de beta... der COUPONS, verschenen 1 Julij 1816, van de Certificaten der 2 en 1 half pCts. Nationale Werkelijke Schuld, uitgegeven door het Administratie-Kantoor van de Heeren Wed. H. F. TJEENK *c. s.*, te Amsterdam, en wel:

die van *f* 1000:-	kapitaal,	No.	1 à 8500.
- 800:-	———	—	71 à 140.
- 600:-	———	—	101 à 200.
- 400:-	———	—	261 à 520.
- 200:-	———	—	481 à 710.
- 100:-	———	—	1 à 500.

En zulks voor iedere Coupon, met zoodanig montant als op dezelve betaalbaar gesteld is.

*** CHRISTIAAN WEIRATHER adverteert, dat in zijne FABRYK, *het Wapen van Middelburg*, staande in de Zusterstraat, binnen de Stad *Middelburg in Zeeland*, van 's morgens tot 's avonds agt uren, te bekomen zijn, alle soorten van TABAK, SNUIF en CHOCOLADE, in het *groot* en in het *klein*. Terwijl een ijder zich van eene goede bediening kan verzekeren.

*** Kaptein DANIEL TEGERSTRÖM, door den Eigenaar van het Zweedsche Schip *Johanna Louisa* aangesteld, om hetzelve van Kaptein *Fridrich Blomberg* overtenemen en voortaan te voeren, waarschouwt bij deze alle Leveranciers en anderen, om, ten behoeve van hetzelve Schip, hoegenaamd, geen Credit te verleenen, anders dan op schriftlijke last van hem *Daniel Tegerström*, dewijl voor alle andere Leverantien of Creditgevingen geen voldoening of betaling, van wegen de Reeders van hetzelve Schip, geschieden zal.

*** Een bekwaam TUINMAN, Gehuwd, doch zonder Kinderen, wiens Vrouw zeer goed kan *Koken* en als *Huisbewaardster* ageren, voorzien van favorabele getuigen, zag zich gaarne geplaatst tegen November aanstaande. Adres bij den Boekhandelaar F. W. KRIEGER, in de Hoofdsteeg, te Rotterdam. Brieven *Franco*.

*** De Notaris REINIER BORDEWYK, als last hebbende van deszelfs Principalen, is voornemens, om op MORGEN den 11 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer der Notarissen, te Rotterdam, publijk te veilen en aan de meestbiedenden of eerstmijnenden te verkoopen:

No. 1. Een HUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Noordzijde van het Hang, binnen deze Stad, Letter D, No. 27.

No. 2. Een PAKHUIS, met BOVENWONINGEN en ERVEN, staande en gelegen aan de Zuidzijde van het Hang, binnen deze Stad, Letter D, No. 34.

No. 3. Een HUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Zuidzijde van het Hang, binnen deze Stad, Letter D, No. 40.

En tenzelven dage, des namiddags ten half vier uren, voor het nagemelde Pand:

No. 4. Een HUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Westzijde van de Banketstraat, binnen deze Stad, Letter I, No. 173.

Allen breeder bij Bijletten omschreven, en twee dagen vóór en des voormiddags van den dag der Veiling voor een ijder te zien.

Zullende de Koopers van de te veilene Perceelen No. 1, 2 en 3, de helft hunner Kooppenningen kunnen gevestigd laten, tegen een Intrest van 5 per Cento en eene Jaarlijksche convenabele Aflossing. Iemand nadere informatie begerende, vervoege zich ten Kantore van gemelden Notaris BORDEWYK.

*** De Notaris REINIER BORDEWYK, als ten deze door de Rechtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te Rotterdam, behoorlijk gecommitteerd, zal, ten overstaan van den Heer Vrederechter van het Eerste Canton, op MORGEN den 11 September 1816, 's namiddags ten 4 uren, in de Kamer der Notarissen, op de Gelderschekaai alhier, publijk veilen en verkoopen: (*O M G E R E E D G E L D*)

Een TUIN, TUINHUIS en ERVE, met alle deszelfs Bepooting en Beplanting in en op dezelve, staande en gelegen in de Wafellaan, even buiten, doch onder de Gemeente dezer Stad, Letter N, No. 141. — Aangeslagen in de Lasten, over dezen Jare, voor Gebouwd Eigendom en voor Deuren en Vengsters te famen *f* 32:8:10.

Zijnde dezelve *Tuin, Tuinhuis* en *Erve* nog HEDEN en MORGEN VOORMIDDAG voor een ijder te zien; inmiddels nadere informatie begerende, vervoege men zich ten Kantore van gemelden Notaris BORDEWYK.

*** *OPENBARE VRYWILLIGE VERKOOPING.*

JAN VAN ENSCHOT, openbaar Notaris te Rotterdam, als last hebbende van zijn Meesters en als daartoe behoorlijk gecommitteerd bij de Rechtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende binnen Rotterdam voornoemd, is voornemens, om, ten overstaan van Mijnheer den Vrederechter van het eerste canton, op MORGEN den 11 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer der Notarissen binnen deze Stad, publiek aan den hoogstbiedenden of eerstmijnenden te verkoopen:

Een HUIS en ERVE, (voorheen geweest twee *Huizen* en *Erven*) staande en gelegen aan de Westzijde van de Leuvehaven, binnen Rotterdam, voorzien van diverse behangen Kamers en verdere Commoditeiten, strekkende voor van de Straat tot agter aan de gemeene Gang; ten Prothocolle geregistreerd op N°. 1354 A, en N°. 1354 B, in de Verponding bekend onder Letter C, N°. 44. Aangeslagen, over den jare 1816, in de Grondlasten tot *f* 78 . 5 : 8, en Deuren en Vengsters *f* 15 . 7 : 10.

De Kooper zal, (des begerende) van zijne uittelovene Kooppenningen twee Derde-Parten op het voorschreve Pand gevestigd kunnen laten, tegen Rente van 5 per Cent in het Jaar, en met jaarlijksche aflossing van *f* 500 : - : -, wel meerder, maar niet minder.

Die gading hebben om te koopen, komen ten dage voorschreve en ter plaatse voornoemd, aanhooren de Conditien en Voorwaarden, en nader onderrigting begerende, adressere men zich ten Kantore van den voornoemden Notaris JAN VAN ENSCHOT, en ten Kantore van den Heer PIETER VAN DER HOEVEN *Junior*, openbaar Notaris, beiden binnen deze Stad. — Kunnende het te Veilene nog HEDEN en MORGEN worden bezigtigd, mits voorzen van een Toegang-Biljet, geteekend door één der voornoemde Notarissen.

*** *OPENBARE VRYWILLIGE VERKOOPING.*

De openbare Notarissen SCHADEE en KLEY, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen, zijn van meening, om op MORGEN den 11 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer der Notarissen aldaar, te veilen en aan den hoogstbiedenden of eerstmijnenden te verkoopen:

No. 1. Een hegt, sterk en wel gesitueerd HUIS, PAKHUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Westzijde van de Leuvehaven binnen deze Stad, Wijk C, No. 319. Aangeslagen, over den jare 1816, als gebouwd Eigendom en voor Deuren en Vengsters tot *f* 173 : 8 : 2; de Verhooging daaronder begrepen.

No. 2. Een hegt, sterk en wel gesitueerd HUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Westzijde van de Leuvehaven, op den Noordhoek van de Zwartepaardensteeg, doorgaans genaamd de Posthoornsteeg, binnen deze Stad, Wijk C, No. 323. Aangeslagen, over den jare 1816, als gebouwd Eigendom en voor Deuren en Vengsters tot *f* 172 : 9 : 8; de Verhooging daaronder begrepen. Verhuurd in twee Perceelen, te samen tot *f* 800 : - in het jaar.

Zullende de Kooper, des begerende, op ijder der voorschreve Panden, de Helft der uitteloven Kooppenningen, als Kustingschuld, gevestigd kunnen laten, tegen eene jaarlijksche aflossing van *f* 500 : - en Interessen-betaling van 5 per Cent in het jaar.

Zijnde inmiddels nadere onderrigting te bekomen en de Bescheiden van Eigendom te zien ten Kantore van de Notarissen SCHADEE en KLEY, op het Wolfshoek, te Rotterdam; terwijl de Panden zelve nog HEDEN en MORGEN te zien zijn, mits voorzien zijnde van een Permissie-Biljet, door één der voornoemde Notarissen geteekend.

*** *OPENBARE VRYWILLIGE VERKOOPING.*

De openbare Notarissen SCHADEE en KLEY, residerende te Rotterdam, als last hebbende van derzelver Principaal, zijn van meening, om op MORGEN den 11 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer der Notarissen aldaar, te veilen en aan den hoogstbiedenden of eerstmijnenden te verkoopen:

Eene zeer aangenaam gelegen BUITENPLAATS, genaamd *LUST EN RUST*, met *Heerenhuizing, Koepels, Tuinmanswoning, Lootsen* en *Paardenstal*, staande en gelegen in den Nieuwewerks-Polder, aan den Schiedamschendijkzijde, binnen de Gemeente van *Rotterdam*, Wijk U, No. 55; breeder bij geaffigeerde Biljetten omschreven.

De Kooper zal (des begerende) twee derden zijner uitteloven Kooppenningen, als geprivilegieerd Hypotheek, op het voornoemde Pand gevestigd kunnen houden, onder Conditie van Aflossing en Interessenbetaling, als bij de Koops-Voorwaarden is gestipuleerd.

Zijnde dezelve *Buitenplaats* inmiddels UIT DE HAND TE KOOP, en zal terstond aanvaard kunnen worden. Iemand nadere informatien begerende, adressere zich ten Kantore van de Notarissen SCHADEE en KLEY, op het Wolfshoek, of bij de Makelaars D. A. BISSCHOP, op de Noordblaak, en J. F. WAP, op de Hoogstraat, te Rotterdam; kunnende de voorzegde te veilen *Buitenplaats* nog HEDEN en MORGEN door een ijder worden bezigtigd, mits voorzien zijnde van een Permissiebiljet, door één der gemelde Notarissen of Makelaars geteekend.

*** P. OUTMANS, G. DUURING, H. W. WACHTER, P. VAN ZWYNDREGT *Lz.* en PH. W. HALBERSTADT, Makelaars te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen en geauthoriseerd door de Regtbank van Koophandel binnen deze Stad, na gedane aangifte conform de wet, zijn voornemens, op Vrijdag den 13 September 1816, des voormiddags ten elf uren, in het Notarishuis op de Geldersschekaaij, te verkoopen: eene Partij van ruim 200 Vaten ROOD. ruim 300 Vaten ZWART *Smirna* ROZIJN en 143 Kisten *Smirna* VIJGEN, bij Kavelingen, zoo als dezelve genummerd zullen zijn, en ligzende als bij Notitien zullen worden aangewezen. Nader onderrigting bij bovengemelde Makelaars.

*** *OPENBARE VRYWILLIGE VERKOOPING.*

WOUTHERUS DE PRILL en JAN ABRAM JONGENEEL, openbare Notarissen, residerende te Rotterdam, zijn voornemens, op Woensdag den 18 September 1816, des namiddags ten vier uren, in de Kamer van Notarissen aldaar, te veilen en aan de meestbiedenden of eerstmijnenden, te verkoopen:

Een hegt, sterk en welgelegen HUIS, PAKHUIS, STALLING en ERVE, thans geapproprieerd tot een *Lakenpersfery*, genaamd *de gekroonde Star*, welke Affaire aldaar omtrent honderd jaren met zeer veel succes is geëxerceerd en alsnog wordt gecontinueerd, staande en gelegen aan de Oostzijde van de Lombertstraat en Westzijde van de Botersloot, binnen Rotterdam; ten prothocolle geregistreerd op No. 2259 A, nu Wijk H, No. 229. — Aangeslagen in de Grondlasten over den jare 1816, met het Deuren- en Vengstergeld, te famen tot *f* 67 : 3 : 12.

Het voorschreven *Pand* kan twee dagen voor- en des voormiddags van den dag der Veiling, des morgens van tien tot twaalf en des namiddags van drie tot vijf uren, door een ieder worden bezigtigd. Zijnde inmiddels nadere informatien te bekomen ten Kantore van de bovengenoemde Notarissen DE PRILL en JONGENEEL, in den Oppert, Wijk F, No. 3, te Rotterdam voornoemt.

*** PIETER JACOB CANTZLAAR, PIETER OVERGAAUW en JOSUA DE LA PORTE, Makelaars te Rotterdam, geauthoriseerd door de Rechtbank van Koophandel binnen deze Stad, als last hebbende van hunne Meesters, presenteren, op Woensdag den 2 October 1816, des morgens ten elf uren precies, in het Huis der Notarissen, op de Gelderschekaai, aan de meestbiedenden te verkoopen: 19 Kisten *Bengaalsche* INDIGO; en dat bij Kavelingen van één Kist teffens, zoo als die genummerd zullen zijn; liggende als nader zal worden aangewezen. Kunnende daags vóór en des voormiddags van den Verkoopdag bezigtigd worden. Nadere onderrichting bij gemelde Makelaars.

*** ABRÉGÉ DE L'HISTOIRE SAINTE, *et l'Histoire de l'Eglise Chrétienne, depuis letems apostoliques jusqu'à nos jours, avec un court exposé des preuves, qui établissent la verité historique et la divinité de l'Ecriture Sainte, par demandes et reponses, par* P. MOUNIER, *Pasteur de l'Eglise Wallonne de Rotterdam.*

Dit onderwijs boekje, dat federt verscheide Jaren met goed gevolg in ons vaderland gebruikt wordt, is thans door de bepalingen van het Nationale Sijnode der Nederlandsche Kerk onmisbaar voor het onderwijs der Walsche Gereformeerde Jeugd, daar het in allen deelen aan de vereischten, door het gemelde Sijnode in godsdienstige Leerboekjes gevorderd, beantwoord. hetzelve word uitgegeven, te Rotterdam, bij J. VAN BAALEN, de prijs is 10 Stuivers.

*** Heden wordt bij de Wed. LOCKE en ZOON uitgegeven: HULDE aan *Zijne Koninglijke Hoogheid WILLEM FREDERIK GEORGE LODEWYK, Kroonprins der Nederlanden*, en *Hare Keizerlijke Hoogheid ANNA PAULOWNA, Grootvorstin van Rusland*, nu *Kroonprinses van Nederland*, ter plegtige Intrede binnen *'s Gravenhage*, in September 1816. Prijs vier Stuivers, 4to.

*** Een JONGELING, achttien jaren oud, de Hollandsche, Duitsche en Fransche talen magtig en in staat, om deszelfs beste getuigenissen te toonen, wenscht gaarne, tegen een billijk salaris, op een KANTOOR geplaatst te zijn. Men wordt verzocht, zich, hem begerende te kennen, te adresseren, onder de letters F. S., bij J. HENDRIKSEN, Boekverkooper, op de Hoogstraat, te Rotterdam.

*** De Boekverkooper J. VAN GENT, in het Hang, over de Zyl, geeft heden uit: N°. 4 en 5 der NAAMLYST zijner PUBLIEKE LEES-BIBLIOTHEEK. Bovengemelde zal in het begin der maand November verkoopen: Eene fraaije verzameling BOEKEN, TEEKENINGEN, PRENTEN, SCHILDERYEN en LIEFHEBBERYEN, waarvan de Catalogus in tijds zal te bekomen zijn.

*** Eene secure Remedie, om WEEGLUIZEN niet alleen te dooden en te verdrijven, maar tevens te beletten, dat men nooit meer van dat stinkend Ongedierte geplaagd word, schoon zij vele Jaren op Schepen, in Huizen, Bedsteden, Ledikanten of elders gehuisvest hebben, à 14 St., is te bekomen te *Amsterdam* in de Boekdrukkerij van de Wed. A. BAKKER, op het Water, bij den Dam; te *Rotterdam* bij D. HOOGEWERFF *Lz.*, op de Korte Hoogstraat, over het Steijger, Wijk E, No. 287 en 267, en te *Utrecht* bij K. VERMYNE, op de Oude Gragt, No. 27.

*** Bij M. WYT, Boekverkooper, aan de Valkebrug, te Rotterdam, zijn: voor de *Tweede Classe* der Koninglijke Nederlandsche 118de LOTERY, te bekomen: HEELE en GEDEELTENS van LOTEN, in HUUR een Heel Lot 8 gl., Half Lot 4 gl., Quart Lot 2 gl., Agtste Lot 1 gl. en Zestiende Lot 10 st.; alsmede in KOOP, om van Classe tot Classe te fourneren, en in KOOP, voor alle Classen doorgefourneerd. De Trekking begint op Maandag den 16 September 1816.

NB. Bij denzelven wordt ook Generaal-Contraboek gehouden.

*** Te ROTTERDAM liggen in Lading:

Naar NEW-YORK, het Amerikaansch Brikschip *Protection*, Kaptein *Richard M'Cockrell.*
Naar CURACAO, alsmede voor Passagiers, het Hollandsch Fregatschip *Sara Maria*, Kaptein *J. M. Jetter.*
Naar CURACAO, het Hollandsch Brikschip *Venillia*, Kaptein *G. J. Kuyl.*
Naar SURINAMEN, het Hollandsch Brikschip *Ceres*, Kaptein *Hendrik Borman.*
Naar HULL, het Engelsch Brikschip *Betsey*, Kaptein *Geo: Mallery.*
Naar HULL, het Hollandsch Smakscheepje *Onderneming*, Kaptein *A. J. Venster.*
Naar LEITH, het Engelsch Brikschip *Consul*, Kaptein *Alexander Wilson*; vertrekt den 12 dezer.
Naar LIVERPOOL, het Engelsch Tonnage Brikschip *Trafalgar*, Kaptein *David Morgan.*
Ter bevrachting, naar LISSABON, PORTO, of een der Havens in de BRAZIEL, het extra snelzeilend en gekoperd Portugeesche Brikschip *Reino Unido*, Kaptein *Rafael Fortunato Pereira.*

Adres bij HUDIG, BLOKHUYZEN en VAN DER EB.

Yzer-smederijen, moeten dus, met zoo veel andere, op dusdanige wijze, door de wetten ondersteund en in stand gehouden worden. En dit te meer, daar hier geene keuze te doen is, omtrent enkele theoretische principes, maar omtrent de dadelijke bestaanlijkheid van zoo vele kostbare etablissementen, welker voortduring aan geen enkel oogenblik van interuptie, aan geen eenen dag van niet voortdurende bescherming, kan onderhevig zijn, zonder dat derzelver verval, het verloop van geoefende werklieden, en dus den triomf van onze industrieuse naburen worden daargesteld.

Men wane echter niet, dat, op deze wijze en langs dezen weg, de verbodene of hoog belaste en van buiten ingevoerde fabrijkgoederen, naar dit zamenstel van wetten, aan den alles omvattenden arm der commercie onttrokken worden.

Indien dit het geval ware, indien deze fabrijkwaren, ingevoerd, om, tot buitenlandschen handel, wederom uitgevoerd te worden, door de hooge inkomende regten gedrukt wierden; of zoo, op den invoer verbodene goederen, door dat verbod, aan de commercie ontrokken wierden, dan waarlijk zouden er eene menigte objecten aan den weldadigen handel ontnomen worden, die uit den reeks der commerciële behoeften, of van eene algemeene markt van koopwaren niet kunnen gemist worden. Dan zouden indedaad inlandsche fabrijken ondersteund en begunstigd worden, tot nadeel, tot onmisbaar verval van onzen zoo uitgebreiden, zoo veel omvattenden koophandel; en zoodanige bescherming der fabrijken, zoude, bij gemis eens algemeenen handels, eindelijk uitloopen op het verval en bederf der inlandsche industrie zelve.

Om zulks te verhoeden, laat de voorgedragene wet het transito van alle waren en goederen vrij, zonder voldoening van uit- en inkomende regten, en alleen onder betaling van een gematigd regt voor zoodanig transport over onzen vaderlandschen bodem. En of ook hierin nog eenige zwarigheid was, en bij de commercie zijn mogt: of indien een redelijke tijd, tot het doen transfiëren der goederen, voor den inlandschen of vreemden koopman niet voldoende mogte zijn, om zijne speculatien en mercantile bepalingen te fixeren; ook dan heeft de wet daarin voorzien, door aan alle steden, in welke eenige uitgebreide handel bestaat, toe te staan, om aldaar eene bergplaats, onder de benaming van *entrepot*, aan te wijzen, in welke de goederen, voor een zeer matig regt van bewaring, onder toezigt en voorzorging der administratie van de Convooijen en Licenten gesteld worden, ten einde de eigenaar tijd hebbe, zich te beraden, om die goederen te doen transfiëren, of, onder betaling der inkomende regten, voor binnenlandsche consumtie tot zich te nemen.

En, zoo ook hierin, bij de commercie, voor deze of geene gevallen, om deze of geene reden, eenige zwarigheden gevonden mogten worden, ook dan staat de wet toe, dat de eigenaar der van buiten ingevoerde goederen een pakhuis of bergplaats aanwijze, in welke die goederen, onder behoorlijk toeverzigt, opgeslagen en geconstodieerd worden.

De wet vordert in deze volstrekt niets, dan het beletten van den sluikhandel, of de volkomene zekerheid, dat de op den invoer verbodene goederen uit de binnenlandsche consumtie geweerd worden, en dat de inkomende regten van alle anderen worden voldaan, vóór dat dezelve ter consumtie worden overgelaten; en zulks met toevoeging van alle mooglijk gemak en vrijheid aan den handel, welke, behoudens die voorzorgen, verleend kunnen worden.

En hiermede de hoofdgronden der wet, ten dezen opzigte, ontwikkeld hebbende, is mij overig, om nog een oogenblik stil te staan bij een object, waarin deze aangebodene verordeningen grootendeels afwijken van de inrigtingen, die bij de nog vigerende wet in de Noordelijke gewesten waren voorgeschreven.

Ik bedoel het gebruik der binnenlandsche paspoorten.

Toen men, bij de wet van 1725 en vroeger, had bepaald, dat van alle goederen, die ingevoerd en uitgevoerd wierden, zekere convooi- en licent-regten betaald zouden worden, op het inkomen uit zee ter plaatse der ontlading, op het uitgaan ter plaatse der inlading, was het ten uiterste noodzakelijk, om fraudes of verkorting van regten voor te komen, dat de binnenlands circuleerende goederen niet frauduleus wierden uitgevoerd, zonder betaling der gestelde belasting.

Hiertoe waren vooral twee wegen leidende: de eerste, dat er, op de uiterste grenzen van het land, alle mogelijke toeverzigt wierde genomen, dat geene waren of goederen binnengebragt, of uitgevoerd konden worden, zonder de gestelde regten te betalen. De andere, dat er voorzieningen beraamd wierden, waarbij vooral, in het binnenlandsch vervoer van de plaats der inlading tot die der destinatie, gezorgd wierde, dat zoodanige waren niet ter sluik wierden uitgevoerd.

De wetgevers van het jaar 1725 en vroeger hebben het laatste middel, hoe omslagtig ook, gekozen, daartoe ligtelijk bepaald door de constitutie van het land zelve, die niet gedoogde, dat de Staten-Generaal in en op de zoomen der grens-provincien eene zoodanige onafhankelijke souvereiniteit oefenden en deden uitvoeren, als noodig was, om, in alle deelen, en met kracht deze generaliteits-belasting aldaar te doen invorderen, en de sluikerijen te beteugelen, of te corrigeren.

Men heeft dan dit middel vooral gevonden in het daarstellen der binnenlandsche paspoorten, zoo dat geene goederen binnenlands mogten vervoerd worden, zonder van een zoodanig document voorzien te zijn; zonder dat die ter plaatse der afzending naauwkeurig wierden aangegeven, en zonder dat de uitgaande regten voor die goederen door den verzender wierden geconsigneerd, om terug gegeven te worden, na bekomen bewijs van de aankomst ter plaatse van binnenlandsche destinatie; alles ten einde geen mouvement van goederen, geene verzending van waren konden plaats hebben, zonder dat de bedienden ter recherche, uit de documenten zelve, de qualiteit, quantiteit en bestemming dier goederen konden ontwaren: en zulks bij pene van confiscatie der goederen, met zoodanige binnenlandsche paspoorten niet vergezeld.

Ik zal niet noodig hebben, Ed. Mog. Heeren! om aan te toonen, dat het rigoureuse van dezen maatregel, alleen daargesteld, om de uitgaande en inkomende regten te verzekeren, van den beginne aan, groote zwarigheden deed gevoelen; zwarigheden, waar tegen men hulpmiddelen zocht, en meende te vinden in het eximeren van sommige goederen van deze voorschriften, en in het invoeren van jaarbrieven voor beurtschepen van de eene bepaalde plaats tot de andere; dan welke hulpmiddelen, naar mate die vermenigvuldigen, en moesten vermenigvuldigen, de kracht der wet der verordeningen verzwakten en wegnamen. Van daar ook, dat deze instellingen bij andere volkeren, hoezeer ook anders bewonderaars onzer mercantile voorschriften, niet zijn overgenomen, en in de Zuidelijke provincien van het Rijk ook nooit hebben plaats gehad.

Het kan niet ontkend worden, dat deze instelling, van binnenlandsche paspoorten, naar den inhoud der wet uitgevoerd, ten uiterste drukkend is voor allen binnenlandschen handel en vervoer, en dat dezelve, met de plaats hebbende modificatien, weinig kracht van executie behoudt, dat dezelve dikmaals eene wijde deur aan geoefende sluikers openstelt, en veelmalen kan dienen en gediend heeft, om ingezetenen, min bedreven in de voorschriften der wet, onverdiend te vervolgen en te vexeren. Van hier ook de menigvuldige klagten van sommige provincien hier tegen, en de gedurige pogingen, om hier aan te remediëren; zonder dat dezelve van vrucht waren, hetzij men opzag tegen eene zoo wezenlijke verandering in vooroudelijke instellingen, hetzij men, in de constitutie der provincien zelve, hinderpalen vond, die het bedenkelijk maakten, om eenig ander voldoend middel in de plaats te stellen.

Deze zwarigheden, deze overwegingen hebben Zijne Majesteit doen besluiten, om eene andere wending aan deze zaak te geven: om deze paspoorten voor het binnenste van het Rijk geheel weg te laten uit de voorgedragen wet, en om de verzekering der regten op den *in-*, *uit-* en *doorvoer*, met de recherche daar omtrent, genoegzaam geheel te zoeken in het eerste bovengemelde middel, door de naauwkeurigste surveillance te plaatsen op de grenzen van het Rijk, hetzij te water, hetzij te lande.

Het gevolg hier van is en moest zijn, dat er eene dubbelde lijn van toezigt aldaar getrokken werd, op welker buitenste de kantoren van expeditie, op welker binnenste de kantoren van betaling zekerheidshalve geplaatst werden; zoo dat het hier tusschen liggend terrein met eene dubbelde waakzaamheid wordt gesurveilleerd, en aan die recherche blijft onderworpen, aan welke de geheele uitgestrektheid der Noordelijke provincien, in opzigt tot de binnenlandsche paspoorten, thans onderworpen is.

Dit onvrije territoir, tusschen deze twee linien, is dus alleen onvrij in tegenstelling van het meer binnenwaarts liggende; en bij de voorgedragene wet is gezorgd, dat de sluikerijen aldaar, tot verzekering van 's Lands regten, krachtdadig geweerd kunnen worden, zonder dat de handel en *détail* aldaar worde gedrukt, of de ingezetenen, voor hunne benoodigdheden, voor het vervoer, en de bewaring hunner granen of veldgewassen, worden belemmerd.

Deze zijn, Ed. Mog. Heeren! de generale lijnen, waar naar deze wet en tarief zijn afgebakend, en de grondslagen, op welke de vereenigde belangen van koophandel en fabrijken in die wet rusten.

Ik hebbe de eer, dezelve aan U Ed. Mog., uit naam van Zijne Majesteit, hier bij over te brengen en aan te bieden, met zoo veel meer fiducie, als overtuigd, dat de bedoeling en werkzaamheden dezer vergadering, in het overwegen en helpen daarstellen van deze zoo aangelegene onderwerpen, geene andere zijn of zijn kunnen, dan de bloei en welvaart van ons Vaderland, hetwelk, door de verzekering van de executie der wetten, door de uitbreiding van deszelfs nijverheid, door de conservatie van deszelfs koophandel en fabrijken, door de in eensmelting van derzelver belangen, alleen kan gelukkig en voorspoedig zijn.

De Directeur-Generaal der Convooijen en Licenten,
H. L. WICHERS.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, in aanmerking genomen hebbende de nuttige en heilzame strekking, welke, ten dienste der noodlijdenden, tijdens de overstroomingen en watersnood van den jare 1809, gehad heeft zekere door het Gouvernement alstoen publiek gemaakte raadgeving, onder de benaming van: *Algemeene regelen tot de bewaring der gezondheid en voorkoming van ziekten, onder de bewoners der geïnundeerde Landen, alsmede onder derzelver Vee*, heeft vermeend, dezelve raadgeving, ten gelijken einde, andermaal bekend te moeten maken, en mitsdien hier onder te doen insereren.

Eenige algemeene regelen tot de bewaring der gezondheid en voorkoming van de ziekten onder de Bewoners van geïnundeerde Landen, alsmede onder derzelver Vee.

§ I. Ten aanzien der huizen en woningen in de voornoemde Landen, heeft men het volgende in acht te nemen:

1. Zoodra het water de huizen en woningen verlaten heeft, moeten derzelver muren en vloeren, met zuiver water, afgewasschen worden, ten einde de kleverige vochtige stoffen af te vegen, die in dit geval op de gemelde plaatsen wordt aangetroffen, en uit zich zelve zelden geheel droog wordt; welke wassing men moet herhalen, bijaldien de gemelde vochtige stoffe zich bij tijd en wijle wederom op nieuw mogt vertoonen.

2. De muren, op die wijze, van deze stof wel gezuiverd zijnde, zal men dezelve, indien ze van steen zijn, met versche kalk bestrijken, en dit vooral bij droog weder werkstellig maken.

3. In de kamers der huizen zal men, welke luchtgesteldheid er ook plaats heeft, (uitgenomen bij eene buitengewone groote hitte) van tijd tot tijd, een aan de gesteldheid der lucht geëvenredigd vuur aanleggen en matig onderhouden, waarbij men wel zal doen, om, de kamers gestookt zijnde, van tijd tot tijd, de ramen eenigen tijd open te zetten.

4. Vervolgens moeten alle hinderpalen uit den weg geruimd worden, die het invallen der zonnestralen zouden kunnen beletten; terwijl men, integendeel, alle gelegenheid moet zoeken, dat de huizen enz., in- en uitwendig, zoo veel mogelijk door de zon kunnen beschenen worden.

5. Men bevlijtige zich wijders, om alle de kamers en bijzonder de slaapplaatsen, gedurende den dag, bij aanhoudendheid van versche lucht te voorzien, en maken des noods togtgaten in de muren, ten einde de lucht er eene vrije doorspeling hebbe.

6. De vloeren, en vooral die van steen, moeten 's nachts met het een of ander matwerk, of ander daartoe geschikt kleed of deksel, belegd worden, welk ieder morgen opgenomen en, zoo mooglijk, in de brandende zon gedroogd wordt.

7. De slaapkamers houde men inzonderheid droog, en vermijde, zoo veel mooglijk, de bedsteden of andere legersteden digt aan de muren te plaatsen, of ten minste, in vaste bedsteden, digt aan de muren te leggen, zonder door het een of ander daartoe geschikt lighaam eene scheiding tusschen de wanden en het bed te maken, of de muren met hout te beschieten; desgelijks moet men zich ten sterkste onthouden om het beddegoed op den blooten vloer te leggen, veel meer om aldaar zijne slaapplaats te verkiezen.

8. Even zoo moet men vermijden, om eenige etenswaren op de meest vochtige plaatsen te bewaren, en vooral, om versche gebakken of nog warm brood op zoodanige plaatsen te leggen.

9. Het is eindelijk van geen minder belang, de meest mooglijke zindelijkheid, in de woningen, schuren, hutten enz., in acht te nemen; hetwelk zich zelfs moet uitstrekken tot het uitwendige dier plaatsen, ja tot de publieke straten toe, zoo dat er geene ophooping of vergadering van eenige vuilnis, rottende stoffen, of andere onreinigheden, moet toe gelaten worden, welke, integendeel, ten spoedigste uit den weg moeten geruimd worden; terwijl ook de krengen en andere verrotte lighamen, die in het water of bij deszelfs afloop gevonden worden, ten spoedigste 3 a 4 voet diep in de aarde moeten begraven worden.

De voorschreve maatregelen, bepaaldelijk van Artikel 3—9, zijn ook toepasselijk op de in dit geval nieuw opgebouwde huizen, omtrent welke het bovendien van zeer veel belang is, dat er tot dien opbouw goede materialen genomen worden, ten einde de nieuwe woningen des te spoediger droog worden.

§ II. Ten opzigte der meer onmiddelijke voorzorgen, omtrent de menschen zelve, komen in aanmerking:

1. Dat men, omtrent het voedsel, behalve de over het algemeen zoo hoogstnoodige matigheid, bijzonder lette, om eenvoudig gezond voedsel te gebruiken, en zich zorgvuldig wachte van spijzen, waarbij eenig beginsel van bederf of rotting bespeurd wordt; alzoo voor slecht of bedorven, of van zieke beesten geslacht, vleesch of spek, voor slechte en bedorven visch, voor ongaar of van slecht koren gebakken brood, als ook voor slecht of bedorven water, en wijders vooral het misbruik van sterke drank, of van de integendeel verslappende koffij en thee.

2. Dat men wijders, even zoo als in de woningen, enz., de lighamelijke zindelijkheid in acht neme, en dat men, ten aanzien der kleedij, der ligging, der natuurlijke ontlastingen, zich voor alle onreinheid en stank, en bederf voortbrengende omstandigheden, ten hoogste wachte.

3. Dat alles vermeden worde, het geen de uitwaseming kan beletten; weshalve men zich over het geheel iets warmer dan gewoon moet kleeden, en zich moet wachten, om, bezweet zijnde, zich te veel te ontblooten, een kouden dronk te doen, of, over het geheel, met ontbloote voeten te loopen: en wel bijzonder dient deze voorzorge van de werklieden en arbeiders in acht genomen te worden; voor welken, sterk bezweet zijnde, en grooten dorst hebbende, water, met een vierde Jenever of Brandewijn, als de veiligste drank kan aangezien worden.

4. Dat men zich, zoo weinig mogelijk, bloot stelle aan de uitdamping uit de moerassige gronden; weshalve de arbeiders niet te vroeg, in den ochtendstond, voor zon opgang, in het land moeten gaan, en ook niet te laat tot in den avondstond moeten vertoeven.

5. Dat niemand, in zoodanige plaatsen, en vooral die in het open veld moeten wezen, zonder eenig ontbijt genomen te hebben, hunne woningen verlaten.

6. Dat men, eindelijk, zorg drage, om bij de eerste beginselen van eenige ongesteldheid, zonder zich met zoogenoemde huismiddelen te behelpen, of met raadgevingen van onbevoegden den tijd nutteloos te verspillen, dadelijk eenen deskundigen te raadplegen, en diens voorschriften getrouwelijk op te volgen, en ook bedagt is, om bij eene ziekte van eenen eenigsints ernstigen aard, de zieken van de gezonden aftezonderen, en, zoo veel mogelijk, voor versche lucht en de noodige reinheid in de ziekenkamer te zorgen.

§ III. Ten aanzien van de stallen en het Vee zelve, moeten de volgende voorzorgen plaats hebben:

Dat bij de stallen en schuren, die geïnundeerd geweest zijn, het zelfde in acht worde genomen, het geen in de eerste §, in art. 1, 2, 4 en 5, omtrent de huizen, voorgesteld is.

Dat die stallen en schuren vervolgens wel uitgedroogd, allerzindelijkst gehouden, en alle ophooping van mest in dezelve vermeden worde.

Dat de beesten goed voeder hebben; dat niet alleen het stalvoeder niet muf of bedorven moet wezen, maar dat men wel oplette, hoedanig de weiden gesteld zijn, op welke de beesten grazen.

Dat de beesten goed drinkwater hebben.

Dat men de beesten niet te vroeg in het land jage, en bij vochtig weer dezelve 's nachts op stal brenge.

Eindelijk, dat de werkbeesten over het geheel eenigsints gespaard, en niet door aanhoudend tot werken aangezet worden.

's Gravenhage den 4 September 1816.

De Minister van Binnenlandsche Za[ken]
RÖELL.

TE *ROTTERDAM* BIJ BENJAMIN ARRENBERG.

B IJ V O E G S E L,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

van Dingsdag den 10 September 1816.

Dit Bijvoegsel wordt bij de Dingsdagsche Courant gratis *uitgegeven.*

'sGRAVENHAGE den 3 September.

Aanspraak van den Heere Wichers, *Directeur-Generaal der Convooijen en Licenten, gedaan in de vergadering der Tweede Kamer van Hun Ed. Mog. de Staten-Generaal, den 3 September 1816.*

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het heeft Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning behaagd, aan mij den vereerenden last op te dragen, om aan U Ed. Mog. over te brengen een zamenstel van de wet en het tarief, waarnaar de behandeling der Convooijen en Licenten, of de heffing der regten op den *invoer*, *uitvoer* en *doorvoer* van alle waren en goederen in dit koningrijk, voor het vervolg, op een gelijken en eenparigen voet, zoude behooren geregeld en uitgeoefend te worden.

De aangelegenheid van het onderwerp is in alle takken van maatschappelijke welvaart en bedrijf zeer groot.

Zij doet zich vooral gevoelen in den koophandel, de fabrijken, den landbouw en andere takken van industrie; en het is uit hoofde van deze aangelegenheid, dat ik meene mij te mogen veroorloven, om den geest dezer verordeningen, bij deze plegtige gelegenheid, eenigzins te ontwikkelen en open te leggen.

De belastingen in een Rijk worden uit deszelfs behoeften geboren. Naar mate de laatste toenemen, of moeten toenemen, is het noodig, dat de eerste vermeerderd worden.

Een welgesteld gouvernement moet deszelfs werkzaamheden dus ten dezen opzigte aanvangen met de overweging der onontbeerlijke behoeften van den Staat, en de belastingen, hier naar geregeld, hebben geene andere bedoeling, dan om de schatkist, tot voldoening aan die behoeften, te sterken, en geene andere strekking, dan om, door die onderscheidene belastingen, zoo veel mooglijk, een regtvaardigen en billijken maatstaf te vinden en daar te stellen, naar welken ijder onderdaan, in evenredigheid van deszelfs staat, rijkdom en vermogens, kan afgemeten worden, om het zijne toe te brengen, tot voldoening aan deze staatsbehoeften, en om daar door zijne bescherming, zijne welvaart, zijne zekerheid in zijn vaderland te vestigen.

Het schijnt mij toe, Ed. Mog. Heeren, dat men deze gronden als eene algemeene en zekere waarheid kan aannemen. Maar, hoe waar dit, over het algemeen, ook zij, dunkt het mij even zeker te zijn, dat de regten op de Convooijen en Licenten, de belastingen op den invoer, uitvoer en doorvoer van goederen en koopmanschappen, in den reeks van zoodanige belastingen, over het geheel, niet kunnen gerangschikt worden.

De bescherming en beveiliging der zeeën en kusten vereischen ongetwijfeld aanzienlijke uitgaven. Het onderhoud van rivieren, wegen en stroomen, brengt noodwendig groote onkosten mede, en het is zeer natuurlijk, dat zij, die daardoor bijzonder beveiligd worden, of voordeelen en gemakken genieten, ook, en wel bijzonder, het hunne toebrengen, om in die noodwendige uitgaven te voorzien. De koopman, de fabrijkant, de landbouwer zijn alle in dat geval met den invoer en vervoer hunner goederen, waren en voortbrengselen, en het is dus zeer billijk, dat zij bijzonder ook het hunne toe brengen tot ondersteuning van 's Lands middelen voor deze uitgaven.

Maar dit is niet het eenige, het is niet het voorname oogpunt, waaruit het Zijne Majesteit behaagd heeft, en weldadig heeft goedgedacht, deze aangelegene wetten en verordeningen op de Convooijen en Licenten te beschouwen; neen, een veel uitgebreider inzigt, dan de zorge voor 's Lands schatkist, doet zich hier voor den geest op.

Deze wetten kunnen en moeten haren weldadigen invloed oefenen op alle hoofdbronnen van bestaan en welvaart in de maatschappij.

De koophandel, de fabrijken, de zeevaart, de landbouw, de vischvangst, en zoo vele andere nuttige bedrijven, hebben alle het grootste belang bij de wijziging dezer wetten en regten: en het zijn deze verordeningen, die deze belangen in een onderling verband brengen, die den bloei en voorspoed van allen beoogen, en zoeken daar te stellen.

Zij, die deze opgenoemde bezigheden in de maatschappij oefenen, zoeken allen hunne belangen, hunne voordeelen en welvaart daardoor te erlangen. Zij allen zijn de kinderen van het groote huisgezin; zij allen hebben dezelfde regten, dezelfde aanspraak op bescherming, en de wetgever weet de belangen van allen te regelen, en tot een punt van algemeene en onderlinge welvaart bijeen te brengen.

De koophandel, die hoofdbron van Neêrlands welvaart en voorspoed, die zich uitbreidt tot alle oorden der wereld, eischt de hoogstmogelijke vrijheid en zelfsbestuur in alle zijne handelingen. Hij heeft belang, om, met de minste belemmeringen, zijne waren en goederen te kunnen afzetten, verzenden en uitvoeren. Hij is zijnen bloei verschuldigd ook daaraan, dat hij de gefabrijceerde goederen, hetzij tot buitenlandsch of binnenlandsch vertier, op de meest voordeelige wijze tot den consummateur kan overbrengen. Hij moet zijn oog vestigen, om de gefabrijceerde goederen en andere koopwaren, van gelijke deugd en qualiteit, voor lage prijzen in den handel te trekken; ten einde die, met voordeel, tegen andere of vreemde, ter markt te kunnen brengen. En alle deze belangen mogen in het zamenstel dezer wetten niet uit het oog verloren worden.

De fabrijken (waaronder men in een uitgebreiden zin den landbouw en vischvangst mede kan bevatten), die zoo zeer eene bron van welvaart, van voorspoed, van deugd zelfs, voor de mindere volksklasse, opleveren, en welker getal en aangelegenheid in dit Rijk zoo aanzienelijk is, vorderen dezelfde bescherming. Ons land is, door zijne ligging, door zijne rivieren, door het bezit van grondstoffen, daartoe geschikt. De mijnen, de veeteelt van runderen en schapen, de bosschen, de landbouw, leveren den nijveren werkman, vlas, hennip, huiden, ijzer, run, hout en steenkolen in overvloed, om de looijerijen, de linnen- en lakenweverijen, de ijzer-fabrijken, en meer andere, aan den gang te houden en te doen bloeijen; terwijl het katoen, van elders aangebragt, door deszelfs bewerking op het spinrad en weefgetouw, duizenden onderhoudt.

De fabrijkant echter, hoe rijk ook in dit alles, is afhankelijk van omstandigheden, en moet door wijze wetten worden ondersteund, zonder aan zich zelven overgelaten te kunnen worden. Hij is afhankelijk van koopman en consummateur, die altoos en overal deugdzame goederen voor lage prijzen zoeken. Hij is afhankelijk daarvan, dat hij zijne gefabrijceerde goederen van dezelfde deugd en qualiteit, voor denzelfden prijs als die zijner buitenlandsche naburen, in den handel en tot consumtie kan overbrengen. Waar dit geen plaats heeft, kan de fabrijk niet gedreven worden; de gefabrijceerde voorraad zal den werkman zelven tot een last worden, en alle rijkdom aan grondstoffen, hoe groot die ook zijn moge, zal verloren gaan.

Hier treft dus de Staats-huishoudkunde zwarigheden aan, die door wijze wetten, op den invoer, uitvoer en doorvoer der goederen, moeten gelenigd worden, op dat de belangen van het fabrijkwezen, met de belangen van den koophandel en den inlandschen consummateur zelven, in verband, en zoo veel mogelijk in overeenstemming, worden gebragt.

De zwarigheden van dezen aard zijn dikmaals door geene menschelijke voorzieningen geheel weg te nemen; dewijl de ligging, de mindere uitgebreidheid, de voorspoed zelfs der landen, deze hinderpalen voortbrengen kunnen.

Maar, alles te zamen genomen, brengen deze zwarigheden deze onderscheidene omstandigheden mede, dat het eene land, tot zijn bestaan en zelfsbehoud, meer belastingen dan het andere noodig heeft, om zijne welvaart, zijn zelfsbestaan te verzekeren.

Waar zulks plaats heeft, zoo als in dit Rijk werkelijk het geval is, daar moeten de daghuren en werkloonen noodzaaklijk hooger zijn, dan bij onbelaste naburen, die hunne gefabrijceerde goederen aldus voor mindere prijzen in den handel en ter consumtie kunnen overdoen.

Deze staat van zaken kan aan zich zelven, of aan zijn eigen loop niet overgelaten worden, en het zijn de wetten op den invoer dezer vreemde fabrijkwaren, die de evenredigheid moeten herstellen, opdat de inlandsche industrie niet kwijne of verloren ga.

Slechts twee middelen schijnen er voor handen te zijn, die onder het bereik des gouvernements vallen, om hier aan te gemoet te komen. De ondersteuning naamlijk der inlandsche fabrijken, door wijze wetten op vreemden invoer, en de vrijstelling des koophandels van die wetten op den uitvoer en doorvoer.

Het is ook langs dezen weg, dat het weldadig oogmerk van onzen geëerbiedigden Koning, zoo in de voorgedragene wet als tarief, het middel gezocht heeft, om den voorspoed des koophandels aan den bloei en instandhouding der fabrijken te verbinden, en in overeenstemming te brengen, op dat, langs dien weg, de belangen van beide konden worden behartigd en daargesteld.

Men wane niet, dat in deze verordeningen eenig ander voetspoor gevolgd is, dan onze voorvaderen bevorens in dit land van commercie gevolgd hebben. Neen, ook in alle wetten op dit onderwerp heeft men, in voorgaande dagen, standvastig die zelfde gronden beleden en aangekleefd.

Men heeft de voorwerpen van buitenlandschen handel, op den uitvoer en op den invoer, zeer matig bezwaard. Men heeft de voorwerpen van inlandsche fabrijken bij het inkomen in dier voege belast, dat het inlands gefabrijceerde in de consumtie door het vreemde niet verdrongen wierde.

Immers zijn de vroegere wetgevers in Holland (wier diepe commerciële kennis men nog vereert in het plakkaat van het jaar 1725, welks daarstelling is voorafgegaan van een scrupuleus onderzoek en bedaard overleg in verscheiden jaren) erkende voorstanders geweest van eenen uitgebreiden vrijen handel: maar ook zij hebben dit principe gewijzigd of gematigd, naar gelang der bij hen zwaar wegende zorgen voor de instandhouding der plaats hebbende inlandsche fabrijken, trafijken en andere takken van industrie.

Om van deze waarheid overtuigd te worden, heeft men slechts het tarief van het jaar 1725 in te zien, op de artikelen *glas*, *aardewerk*, *gemaakt ijzer*, *geverwde lakens*, en zoo veel andere objecten, die in betrekking stonden tot de belangen der inlandsche etablissementen, zoo als dien toen plaats hadden.

Wanneer dan het sijstema der vroegere wetgeving op dit stuk zoo wijs, en naar de belangen van het algemeen, dat is, van consummateur, bewerker en handelaar, berekend is, dat het alom ter navolging wordt aangeprezen, dan is ook de gevolgtrekking natuurlijk, dat er thans alleen in aanmerking behoort te komen, om dat zelfde sijstema uit te breiden, naar mate van de bestaande omstandigheden, of naar gelang van het meerder bestaan, en meerdere aangelegenheid van fabrijken, trafijken en andere takken van volksvlijt en volks-welvaart, welke in het tegenwoordig Koningrijk gevonden worden, en waaronder dezulke vooral te waarderen zijn, die hunne grondstoffen van bewerking op den vaderlandschen bodem aantreffen.

Deze zijn de gronden, Ed. Mog. Heeren, naar welke de tegenwoordige voorgedragene wet en tarief ontworpen zijn, en het zijn deze gronden, waar langs men getracht heeft de principes van een liberaal commercieel sijstema te ontwikkelen, door den handel in verband en overeenstemming te brengen met het behoud en den bloei van inlandsche industrie, in de voorwerpen van inlandsche fabrijcatie.

Het kan niet tegengesproken worden, dat de uitbreiding des koophandels, welke uit een algemeen liberaal sijstema van regten geboren wordt, het debiet der inlands gefabrijceerde goederen grootelijks bevordert; maar daarentegen mag ook niet worden ontkend, dat het belang der commercie overal in verband staat met de bevordering, de volmaking en de uitbreiding onzer fabrijken, welker grondstoffen wij meerendeels in onzen eigen boezem hebben, als waardoor een oneindig getal voorwerpen in den handel overgaan, om met voordeel door den handelaar aan den buiten- of binnenlandschen consummateur overgebragt te kunnen worden.

Een der twee uitersten in deze te kiezen, zoude voor dit land ten hoogste nadeelig kunnen worden; beider belangen te verbinden en te behartigen, zijn de bedoelingen geweest, die in deze ten leiddraad verstrekken.

Het zijn de grondslagen, op welke dezelve rusten. Deze grondslagen, zoo wijsselijk ook door de voorvaderen erkend, zijn noch uitgebreid, noch ingewikkeld: neen, zij rusten vooral op deze stellingen:

1°. Dat alle voorwerpen van groote handelstakken, op den invoer, uitvoer en doorvoer zeer matig belast zijn.

2°. Dat, op den invoer van alle grondstoffen, dienstbaar aan eigen fabrijken, zeer geringe belastingen gelegd worden.

3°. Dat van alle vreemde gefabrijceerde goederen, die met inlandsche fabrijken in aanraking komen, op het inkomen zoodanige hooge regten geheven worden, als voldoende zijn, om het binnenlandsch debiet van eigene voortbrengselen te begunstigen; zoo evenwel, dat de koophandel naar buiten ook daarin zoo min mogelijk worde belemmerd.

4°. Dat de uitvoer van alle objecten van binnenlandsche industrie, zoo veel doenlijk, worde begunstigd en vrijgesteld.

Het kan niet ontkend worden (daar de laagste prijzen der goederen het meest overeenstemmen met de belangen van den consummateur), dat in de toepassing dezer gronden op den staat der zaken zelve, voor de ingezetenen van het Rijk eenige moeijelijkheden geboren worden; doordien zij, langs dien weg, de buitenlands gefabrijceerde goederen, in eigen consumtie overbrengende, duurder moeten betalen; dat is, de waarde dezer goederen moeten voldoen, tevens met de vastgestelde belasting.

Deze zwarigheid, zegge ik, kan niet ontkend worden. Maar, behalve, dat het product deze belasting alleen strekt ter afdoening der staats-uitgaven, en dus tot vermindering van andere algemeene bijdragen, ter goedmaking der behoeften; zoo is deze zwarigheid, in meer dan een opzigt, denkbeeldig, vooral als men het tegenovergestelde opmerkt, plaats te hebben.

Of zoude men niet mogen vaststellen, dat de geheele ondergang der inlandsche etablissementen noodzakelijk verbonden is met den vrijen en onbelemmerden invoer van vreemde fabrijkgoederen? Zoude men niet mogen vaststellen, dat, na dit verval onzer fabrijken, de vreemde fabrijkant als overwinnaar zoude optreden, en den inlandschen handelaar en consummateur geheel van zich afhankelijk maken?

Zoude niet, met den val onzer fabrijken, de waarde der inlandsche grondstoffen meerendeels verloren gaan?

Of, zoo al de vreemde fabrijkant ons van dezelve ontdeed, zoude zulks niet met het oogmerk zijn, om dezelfde grondstoffen naderhand wederom aan ons in een bewerkten staat terug te zenden; om de voordeelen der fabrijkatie door ons aan hem te doen betalen?

En eindelijk, wat zal men, na het verval der inlandsche fabrijken doen, wanneer opkomende oorlogen ons het verkrijgen der vreemde fabrijkgoederen en behoeften moeijelijk of onmogelijk maken? Zal men de inlandsche etablissementen terug wenschen, om die naderhand weder vernietigd te zien?

En zoo wij de ondervinding ten dezen opzigte, daarenboven, bij andere volken raadplegen; zoo wij de recente wetten en tarieven van commerciërende en fabrijkantile natien in Europa, en zelfs in Amerika, inzien, dan kunnen wij daaruit deze leering trekken, dat zij alle, ter begunstiging van inlandsche industrie, de vreemde, en dus ook onze manufacturen, zeer hoog op den invoer belasten, of wel verbieden, dat zij den uitvoer van eigene fabrijkwaren op alle mogelijke wijzen begunstigen, om den vreemden consummateur daar mede te voorzien.

Het zal dus geen verder betoog behoeven, Ed. Mog. Heeren! dat onze inlandsche fabrijken, die tot zulk eene mate van perfectie gevorderd zijn, bij een zoodanigen staat van zaken niet kunnen blijven bestaan, indien niet door eigene wetten gezorgd worde, dat vreemde fabrijkgoederen op het inkomen belast worden met een zoodanig regt, als waardoor derzelver prijzen worden verhoogd, en voor den inlandschen consummateur in evenredigheid gebragt met de waarde van eigene voortbrengselen; eene waarde, die, om de hier plaats hebbende grondlasten en andere impositien, op den fabrijkeur en werkman rustende, niet verminderd kan worden.

Onze *hoeden-fabrijken*, onze *glas-fabrijken*, onze *leerlooijerijen*, onze *vlas-*, *katoen-* en *wolle- weverijen* en *spinnerijen*, onze *geweer-fabrijken* en

ijzer-smederijen, moeten dus, met zoo veel andere, op ongunstige wijze, door de wetten ondersteund en in stand gehouden worden. En dit te meer, daar hier geene keuze te doen is, omtrent enkele theoretische principes, maar omtrent de dadelijke bestaanlijkheid van zoo vele kostbare etablissementen, welker voortduring van geen enkel oogenblik van interuptie, aan geen eenen dag van niet voortdurende bescherming, kan onderhevig zijn, zonder dat derzelver verval, het verloop van geoefende werklieden, en dus den triomf van onze industrieuse naburen worden daargesteld.

Men wane echter niet, dat, op deze wijze en langs dezen weg, de verbodene of hoog belaste en van buiten ingevoerde fabrijkgoederen, naar dit zamenstel van wetten, aan den alles omvattenden arm der commercie onttrokken worden.

Indien dit het geval ware, indien deze fabrijkwaren, ingevoerd, om, tot buitenlandschen handel, wederom uitgevoerd te worden, door de hooge inkomende regten gedrukt wierden; of zoo, op den invoer verbodene goederen, door dat verbod, aan de commercie ontrokken wierden, dan waarlijk zouden er eene menigte objecten aan den weldadigen handel ontnomen worden, die uit den reeks der commerciële behoeften, of van eene algemeene markt van koopwaren niet kunnen gemist worden. Dan zouden indedaad inlandsche fabrijken ondersteund en begunstigd worden, tot nadeel, tot onmisbaar verval van onzen zoo uitgebreiden, zoo veel omvattenden koophandel; en zoodanige bescherming der fabrijken, zoude, bij gemis eens algemeenen handels, eindelijk uitloopen op het verval en bederf der inlandsche industrie zelve.

Om zulks te verhoeden, laat de voorgedragene wet het transito van alle waren en goederen vrij, zonder voldoening van uit- en inkomende regten, en alleen onder betaling van een gematigd regt voor zoodanig transport over onzen Vaderlandschen bodem. En of ook hierin nog eenige zwarigheid was, en bij de commercie zijn mogt: of indien een redelijke tijd, tot het doen transiëren der goederen, voor den inlandschen of vreemden koopman niet voldoende mogte zijn, om zijne speculatien en mercantile bepalingen te fixeren; ook dan heeft de wet daarin voorzien, door aan alle steden, in welke eenige uitgebreide handel bestaat, toe te staan, om aldaar eene bergplaats, onder de benaming van *entrepot*, aan te wijzen, in welke de goederen, voor een zeer matig regt van bewaring, onder toezigt en voorzorging der administratie van de Convooijen en Licenten gesteld worden, ten einde de eigenaar tijd hebbe, zich te beraden, om die goederen te doen transiëren, of, onder betaling der inkomende regten, voor binnenlandsche consumtie tot zich te nemen.

En, zoo ook hierin, bij de commercie, voor deze of geene gevallen, om deze of geene reden, eenige zwarigheden gevonden mogten worden, ook dan staat de wet toe, dat de eigenaar der van buiten ingevoerde goederen een pakhuis of bergplaats aanwijze, in welke die goederen, onder behoorlijk toeverzigt, opgeslagen en gecustodieerd worden.

De wet vordert in deze volstrekt niets, dan het beletten van den sluikhandel, of de volkomene zekerheid, dat de op den invoer verbodene goederen uit de binnenlandsche consumtie geweerd worden, en dat de inkomende regten van alle anderen worden voldaan, vóór dat dezelve ter consumtie worden overgelaten; en zulks met toevoeging van alle mooglijk gemak en vrijheid aan den handel, welke, behoudens die voorzorgen, verleend kunnen worden.

En hiermede de hoofdgronden der wet, ten dezen opzigte, ontwikkeld hebbende, is mij overig, om nog een oogenblik stil te staan bij een object, waarin deze aangebodene verordeningen grootendeels afwijken van de inrigtingen, die bij de nog vigerende wet in de Noordelijke gewesten waren voorgeschreven.

Ik bedoel het gebruik der binnenlandsche paspoorten.

Toen men, bij de wet van 1725 en vroeger, had bepaald, dat van alle goederen, die ingevoerd en uitgevoerd wierden, zekere convooi- en licent-regten betaald zouden worden, op het inkomen uit zee ter plaatse der ontlading, op het uitgaan ter plaatse der inlading, was het ten uiterste noodzakelijk, om fraudes of verkorting van regten voor te komen, dat de binnenlands circuleerende goederen niet frauduleus wierden uitgevoerd, zonder betaling der gestelde belasting.

Hiertoe waren vooral twee wegen leidende: de eerste, dat er, op de uiterste grenzen van het land, alle mogelijke toeverzigt wierde genomen, dat geene waren of goederen binnengebragt, of uitgevoerd konden worden, zonder de gestelde regten te betalen. De andere, dat er voorzieningen beraamd wierden, waarbij vooral, in het binnenlandsch vervoer van de plaats der inlading tot die der destinatie, gezorgd wierde, dat zoodanige waren niet ter sluik wierden uitgevoerd.

De wetgevers van het jaar 1725 en vroeger hebben het laatste middel, hoe omslagtig ook, gekozen, daartoe ligtelijk bepaald door de constitutie van het land zelve, die niet gedoogde, dat de Staten-Generaal in en op de zoomen der grens-provincien eene zoodanige onafhankelijke souvereiniteit oefenden en deden uitvoeren, als noodig was, om, in alle deelen, en met kracht deze generaliteits-belasting aldaar te doen invorderen, en de sluikerijen te beteugelen, of te corrigeren.

Men heeft dan dit middel vooral gevonden in het daarstellen der binnenlandsche paspoorten, zoo dat geene goederen binnenlands mogten vervoerd worden, zonder van een zoodanig document voorzien te zijn; zonder dat die ter plaatse der afzending naauwkeurig wierden aangegeven, en zonder dat de uitgaande regten voor die goederen door den verzender wierden geconsigneerd, om terug gegeven te worden, na bekomen bewijs van de aankomst ter plaatse van binnenlandsche destinatie; alles ten einde geen mouvement van goederen, geene verzending van waren konden plaats hebben, zonder dat de bedienden ter recherche, uit de documenten zelve, de qualiteit, quantiteit en bestemming dier goederen konden ontwaren: en zulks bij pene van confiscatie der goederen, met zoodanige binnenlandsche paspoorten niet vergezeld.

Ik zal niet noodig hebben, Ed. Mog. Heeren! om aan te toonen, dat het rigoureuse van dezen maatregel, alleen daargesteld, om de uitgaande en inkomende regten te verzekeren, van den beginne aan, groote zwarigheden deed gevoelen; zwarigheden, waar tegen men hulpmiddelen zocht, en meende te vinden in het eximeren van sommige goederen van deze voorschriften, en in het invoeren van jaarbrieven voor beurtschepen van de eene bepaalde plaats tot de andere; dan welke hulpmiddelen, naar mate die vermenigvuldigen, en moesten vermenigvuldigen, de kracht der wet der verordeningen verzwakten en wegnamen. Van daar ook, dat deze instellingen bij andere volkeren, hoezeer ook anders bewonderaars onzer mercantile voorschriften, niet zijn overgenomen, en in de Zuidelijke provincien van het Rijk ook nooit hebben plaats gehad.

Het kan niet ontkend worden, dat deze instelling, van binnenlandsche paspoorten, naar den inhoud der wet uitgevoerd, ten uiterste drukkend is voor allen binnenlandschen handel en vervoer, en dat dezelve, met de plaats hebbende modificatien, weinig kracht van executie behoudt, dat dezelve dikmaals eene wijde deur aan geoefende sluikers openstelt, en veelmalen kan dienen en gediend heeft, om ingezetenen, min bedreven in de voorschriften der wet, onverdiend te vervolgen en te vexeren. Van hier ook de menigvuldige klagten van sommige provincien hier tegen, en de gedurige pogingen, om hier aan te remediëren; zonder dat dezelve van vrucht waren, hetzij men opzag tegen eene zoo wezenlijke verandering in vooronderlijke instellingen, hetzij men, in de constitutie der provincien zelve, hinderpalen vond, die het bedenkelijk maakten, om eenig ander voldoend middel in de plaats te stellen.

Deze zwarigheden, deze overwegingen hebben Zijne Majesteit doen besluiten, om eene andere wending aan deze zaak te geven: om deze paspoorten voor het binnenste van het Rijk geheel weg te laten uit de voorgedragen wet, en om de verzekering der regten op den *in-*, *uit-* en *doorvoer*, met de recherche daar omtrent, genoegzaam geheel te zoeken in het eerste bovengemelde middel, door de naauwkeurigste surveillance te plaatsen op de grenzen van het Rijk, hetzij te water, hetzij te lande.

Het gevolg hier van is en moest zijn, dat er eene dubbelde lijn van toezigt aldaar getrokken werd, op welker buitenste de kantoren van expeditie, op welker binnenste de kantoren van betaling zekerheidshalve geplaatst werden; zoo dat het hier tusschen liggend terrein met eene dubbelde waakzaamheid wordt gesurveilleerd, en aan die recherche blijft onderworpen, aan welke de geheele uitgestrektheid der Noordelijke provincien, in opzigt tot de binnenlandsche paspoorten, thans onderworpen is.

Dit onvrije territoir, tusschen deze twee linien, is dus alleen onvrij in tegenstelling van het meer binnenwaarts liggende; en bij de voorgedragene wet is gezorgd, dat de sluikerijen aldaar, tot verzekering van 's Lands regten, krachtdadig geweerd kunnen worden, zonder dat de handel en *détail* aldaar worde gedrukt, of de ingezetenen, voor hunne benoodigdheden, voor het vervoer, en de bewaring hunner granen of veldgewassen, worden belemmerd.

Deze zijn, Ed. Mog. Heeren! de generale lijnen, waar naar deze wet en tarief zijn afgepakend, en de grondslagen, op welke de vereenigde belangen van koophandel en fabrijken in die wet rusten.

Ik hebbe de eer, dezelve aan U Ed. Mog., uit naam van Zijne Majesteit, hier bij over te brengen en aan te bieden, met zoo veel meer fiducie, als overtuigd, dat de bedoeling en werkzaamheden dezer vergadering, in het overwegen en helpen daarstellen van deze zoo aangelegene onderwerpen, geene andere zijn of zijn kunnen, dan de bloei en welvaart van ons Vaderland, hetwelk, door de verzekering van de executie der wetten, door de uitbreiding van deszelfs nijverheid, door de conservatie van deszelfs koophandel en fabrijken, door de in eensmelting van derzelver belangen, alleen kan gelukkig en voorspoedig zijn.

De Directeur-Generaal der Convooijen en Licenten,
H. L. WICHERS.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, in aanmerking genomen hebbende de nuttige en heilzame strekking, welke, ten dienste der noodlijdenden, tijdens de overstroomingen en watersnood van den jare 1809, gehad heeft zekere door het Gouvernement alstoen publiek gemaakte raadgeving, onder de benaming van: *Algemeene regelen tot de bewaring der gezondheid en voorkoming van ziekten, onder de bewoners der geïnundeerde Landen, alsmede onder derzelver Vee*, heeft vermeend, dezelve raadgeving, ten gelijken einde, andermaal bekend te moeten maken, en mitsdien hier onder te doen insereren.

Eenige algemeene regelen tot de bewaring der gezondheid en voorkoming van de ziekten onder de bewoners van geïnundeerde Landen, alsmede onder derzelver Vee.

§ I. Ten aanzien der huizen en woningen in de voornoemde Landen, heeft men het volgende in acht te nemen:

1. Zoodra het water de huizen en woningen verlaten heeft, moeten derzelver muren en vloeren, met zuiver water, afgewasschen worden, ten einde de kleverige vochtige stoffen af te vegen, die in dit geval op de gemelde plaatsen wordt aangetroffen, en uit zich zelve zelden geheel droog wordt; welke wassing men moet herhalen, bijaldien de gemelde vochtige stoffe zich bij tijd en wijle wederom op nieuw mogt vertoonen.

2. De muren, op die wijze, van deze stof wel gezuiverd zijnde, zal men dezelve, indien ze van steen zijn, met versche kalk bestrijken, en dit vooral bij droog weder werkstellig maken.

3. In de kamers der huizen zal men, welke luchtgesteldheid er ook plaats heeft, (uitgenomen bij eene buitengewone groote hitte) van tijd tot tijd, een aan de gesteldheid der lucht geëvenredigd vuur aanleggen en matig onderhouden, waarbij men wel zal doen, om, de kamers gestookt zijnde, van tijd tot tijd, de ramen eenigen tijd open te zetten.

4. Vervolgens moeten alle hinderpalen uit den weg geruimd worden, die het invallen der zonnestralen zouden kunnen beletten; terwijl men, integendeel, alle gelegenheid moet zoeken, dat de huizen enz., in- en uitwendig, zoo veel mogelijk door de zon kunnen beschenen worden.

5. Men bevlijtige zich wijders, om alle de kamers en bijzonder de slaapplaatsen, gedurende den dag, bij aanhoudendheid van versche lucht te voorzien, en maken des noods togtgaten in de muren, ten einde de lucht er eene vrije doorspeling hebbe.

6. De vloeren, en vooral die van steen, moeten 's nachts met het een of ander matwerk, of ander daartoe geschikt kleed of dekfel, belegd worden, welk ieder morgen opgenomen en, zoo mooglijk, in de brandende zon gedroogd wordt.

7. De slaapkamers houde men inzonderheid droog, en vermijde, zoo veel mooglijk, de bedsteden of andere legersteden digt aan de muren te plaatsen, of ten minste, in vaste bedsteden, digt aan de muren te leggen, zonder door het een of ander daartoe geschikt lighaam eene scheiding tusschen de wanden en het bed te maken, of de muren met hout te beschieten; desgelijks moet men zich ten sterkste onthouden om het beddegoed op den blooten vloer te leggen, veel meer om aldaar zijne slaapplaats te verkiezen.

8. Even zoo moet men vermijden, om eenige etenswaren op de meest vochtige plaatsen te bewaren, en vooral, om versche gebakken of nog warm brood op zoodanige plaatsen te leggen.

9. Het is eindelijk van geen minder belang, de meest mooglijke zindelijkheid, in de woningen, schuren, hutten enz., in acht te nemen; hetwelk zich zelfs moet uitstrekken tot het uitwendige dier plaatsen, ja tot de publieke straten toe, zoo dat er geene ophooping of vergadering van eenige vuilnis, rottende stoffen, of andere onreinigheden, moet toe gelaten worden, welke, integendeel, ten spoedigste uit den weg moeten geruimd worden; terwijl ook de krengen en andere verrotte lighamen, die in het water of bij deszelfs afloop gevonden worden, ten spoedigste 3 à 4 voet diep in de aarde moeten begraven worden.

De voorschreve maatregelen, bepaldelijk van Artikel 3—9, zijn ook toepasselijk op de in dit geval nieuw opgebouwde huizen, omtrent welke het bovendien van zeer veel belang is, dat er tot dien opbouw goede materialen genomen worden, ten einde de nieuwe woningen des te spoediger droog werden.

§ II. Ten opzigte der meer onmiddelijke voorzorgen, omtrent de menschen zelve, komen in aanmerking:

1. Dat men, omtrent het voedsel, behalve de over het algemeen zoo hoogstnoodige matigheid, bijzonder lette, om eenvoudig gezond voedsel te gebruiken, en zich zorgvuldig wachte van spijzen, waarbij eenig beginsel van bederf of rotting bespeurd wordt; alzoo voor slecht of bedorven, of van zieke beesten geslacht, vleesch of spek, voor slechte en bedorven visch, voor ongaar of van slecht koren gebakken brood, als ook voor slecht of bedorven water, en wijders vooral het misbruik van sterke drank, of van de integendeel verslappende koffij en thee.

2. Dat men wijders, even zoo als in de woningen, enz., de lighamelijke zindelijkheid in acht neme, en dat men, ten aanzien der kleedij, der ligging, der natuurlijke ontlastingen, zich voor alle onreinheid en stank, en bederf voortbrengende omstandigheden, ten hoogste wachte.

3. Dat alles vermeden worde, het geen de uitwaseming kan beletten; weshalve men zich over het geheel iets warmer dan gewoon moet kleeden, en zich moet wachten, om, bezweet zijnde, zich te veel te ontblooten, een kouden dronk te doen, of, over het geheel, met ontbloote voeten te loopen: en wel bijzonder dient deze voorzorge van de werklieden en arbeiders in acht genomen te worden; voor welken, sterk bezweet zijnde, en grooten dorst hebbende, water, met een vierde Jenever of Brandewijn, als de veiligste drank kan aangezien worden.

4. Dat men zich, zoo weinig mogelijk, blootstelle aan de uitdamping uit de moerassige gronden; weshalve de arbeiders niet te vroeg, in den ochtendstond, voor zon opgang, in het land moeten gaan, en ook niet te laat tot in den avondstond moeten vertoeven.

5. Dat niemand, in zoodanige plaatsen, en vooral die in het open veld moeten wezen, zonder eenig ontbijt genomen te hebben, hunne woningen verlaten.

6. Dat men, eindelijk, zorg drage, om bij de eerste beginselen van eenige ongesteldheid, zonder zich met zoogenoemde huismiddelen te behelpen, of met raadgevingen van onbevoegden den tijd nutteloos te verspillen, dadelijk eenen deskundigen te raadplegen, en diens voorschriften getrouwelijk op te volgen, en ook bedagt is, om bij eene ziekte van eenen eenigsints ernstigen aard, de zieken van de gezonden aftezonderen, en, zoo veel mogelijk, voor versche lucht en de noodige reinheid in de ziekenkamer te zorgen.

§ III. Ten aanzien van de stallen en het Vee zelve, moeten de volgende voorzorgen plaats hebben:

Dat bij de stallen en schuren, die geïnundeerd geweest zijn, het zelfde in acht worde genomen, het geen in de eerste §, in art. 1, 2, 4 en 5, omtrent de huizen, voorgesteld is.

Dat die stallen en schuren vervolgens wel uitgedroogd, allerzindelijkst gehouden, en alle ophooping van mest in dezelve vermeden worde.

Dat de beesten goed voeder hebben; dat niet alleen het stalvoeder niet muf of bedorven moet wezen, maar dat men wel oplette, hoedanig de weiden gesteld zijn, op welke de beesten grazen.

Dat de beesten goed drinkwater hebben.

Dat men de beesten niet te vroeg in het land jage, en bij vochtig weer dezelve 's nachts op stal brenge.

Eindelijk, dat de werkbeesten over het geheel eenigsints gespaard, en minder aanhoudend tot werken aangezet worden.

's Gravenhage den 4 September 1816.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
RÖELL.

TE *ROTTERDAM* BIJ BENJAMIN ARRENBERG.